

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1905. Första Kammaren. N:o 45.

Fredagen den 12 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollet för den 4 i denna månad.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 119, till Konungen, i anledning af Riksdagens år 1904 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1903.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 135, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående en särskild stämpelafgift för försäljning af punsch;

n:o 136, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande stämpelförordning; samt

n:o 137, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förändrad lydelse af §§ 2, 10 och 17 i kungl. förordningen angående villkoren för tillverkning af brännvin den 13 juli 1887.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 128, i anledning af väckt motion angående ändringar i lagen om försäkringsrörelse;

n:o 129, i anledning af väckt motion angående konsumtionsföreningar med syfte att sälja varor äfven till andra än föreningsmedlemmar;

n:o 130, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af §§ 2 och 8 i lagen angående köttbesiktning och slakthus den 22 december 1897;

n:o 131, i anledning af väckta motioner om revision af fattigvårdslagstiftningen m. m.;

n:o 132, i anledning af väckt motion angående utarbetande af förslag till lag om försäkringsaftal;

n:o 133, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af vissa delar af värnpliktslagen; samt

n:o 134, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående löne-regleringar för prästerskapet i föreslagna nya församlingar i Stockholm.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Tham, Vollrath*, från och med innevarande dag till riksdagens slut.

Herr talmannen tillkännagaf, att enligt öfverenskommelse mellan talmannen omröstningar jämlikt § 65 riksdagsordningen komme att anställas vid kamrarnes sammanträden nästa tisdag öfver de för sådana omröstningar föreslagna voteringspropositioner, som då vore af båda kamrarne godkända.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 10 innevarande maj bordlagda utlåtanden och memorial n:is 122—138 äfvensom Första Kammarens ekonomideputerades samma dag bordlagda utlåtande n:o 2.

Föredrogos å nyo andra särskilda utskottets den 8 och 9 innevarande månad bordlagda utlåtande, n:o 6, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition n:o 101 med förslag till förordning angående försäljning af vin och maltdrycker, dels ock inom Riksdagen i ämnet väckta motioner.

I en till andra särskilda utskottet hänvisad proposition af den 31 mars 1905 hade Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att antaga ett propositionen vidfogadt förslag till förordning angående försäljning af vin och maltdrycker.

Utskottet hade dessutom till förberedande behandling förhaft följande i anledning af nämnda proposition väckta motioner:

a) inom Första Kammarne:

n:o 50, af herr *A. von Möller*, om ändring af 6, 8, 10, 17, 18 21, 22, 29 och 30 §§ i Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående försäljning af vin och maltdrycker; och

n:o 51, af herr *S. J. Sandqvist*, om införande af bestämmelse att svagdricka skall finnas att tillgå å ölutskänkningeställe;

b) inom Andra Kammaren:

n:o 275, af herr *K. L. Johansson* i Stora Mellby, om ändring med afseende å 8, 10 och 12 §§ i Kungl. Maj:ts förslag;

n:o 278, af herrar *G. Lindgren* i Islingby och *C. P. Jansson* i Edsbäcken, om ändrad lydelse af 6 § 2 mom. i Kungl. Maj:ts förslag;

n:o 280, af herr *E. G. Åkerlind m. fl.*, om ändrad lydelse af 8 § i Kungl. Maj:ts förslag;

n:o 281, af herr *O. G. Erikson* i Öfre Odensvi, om ändrad lydelse af 6 § 2 mom. i Kungl. Maj:ts förslag;

n:o 282, af herr *A. P. Risberg*, om ändring med afseende å 8, 9, 10, 14, 22 och 24 §§ i Kungl. Maj:ts förslag;

n:o 283, af herr *J. A. Jonsson* i Hökhult, om ändring med afseende å 8, 10, och 14 §§ i Kungl. Maj:ts förslag;

n:o 285, af herr *P. P. Waldenström m. fl.*, om ändrad lydelse af 13 § i Kungl. Maj:ts förslag;

n:o 286, af herr *K. F. G. Almqvist*, om ändrad lydelse af 30 § i Kungl. Maj:ts förslag;

n:o 287, af herr *M. Matsson*, om ändringar med afseende å 6 § 2 och 3 mom., 7 § 3 och 4 mom., 8 § 1 och 2 mom. samt 9 och 10 §§ i Kungl. Maj:ts förslag;

n:o 288, af herr *S. H. Kvarnzelius m. fl.*, om ändringar med afseende å 6 § 2 och 3 mom., 7 § 3 och 4 mom., 8 och 10 §§, 22 § 1 och 2 mom. samt 33 och 36 §§; samt

n:o 290, af herrar *G. S. Neiglick* och *K. E. von Geijer*, med yrkande att de i nu gällande försäljningsförordning gifna bestämmelser i fråga om upplåtande af rättighet till försäljning af vin och malt-drycker i stad fortfarande skola gälla.

Utskottet hade på anförda skäl hemställt:

1:o) att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande förslag till förordning angående försäljning af vin och malt-drycker icke kunnat i oförändradt skick bifallas, måtte — i anledning dels af berörda förslag, dels ock af motionerna

I: 50 af herr *von Möller*, beträffande 6 § 2 mom. och 8 §;

II: 278 » » *Lindgren* i Islingby och *Jansson* i Edsbäcken;

II: 280 » » *Åkerlind m. fl.*;

II: 282 » » *Risberg* beträffande 14 och 24 §§; samt

II: 288 » » *Kvarnzelius m. fl.* beträffande 8 § —

antaga ett vid utlåtandet fogadt författningsförslag i ämnet; och

2:o) att motionerna

I: 50 af herr *von Möller*, i hvad denna motion icke afser 6 § 2 mom. och 8 §;

I: 51 » » *Sandqvist*;

II: 275 » » *Johansson* i Stora Mellby;

II: 281 » » *Erikson* i Öfre Odensvi;

- II: 282 af herr *Risberg*, i hvad denna motion icke afser 14 eller 24 §§;
- II: 283 » » *Jonsson* i Hökhult;
- II: 285 » » *Waldenström m. fl.*;
- II: 286 » » *Almqvist*;
- II: 287 » » *Matsson*;
- II: 288 » » *Kvarnzelius m. fl.*, i hvad denna motion icke afser 8 §; samt
- II: 290 » herrar *Neiglick* och *von Geijer*.
 icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandets föredragning begärdes ordet af

Friherre Lagerbring, som yttrade: Jag tillåter mig föreslå, att hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt i punkterna 1:o och 2:o må företagas till behandling först efter det utskottets förslag till förordning angående försäljning af vin och öl blifvit genomgånget; att detta författningsförslag föredrages paragrafvis med rubriken sist; att af förslagens text ej må behöfva uppläsas andra delar än sådana, beträffande hvilka uppläsning begäres; att föredragningen börjar med 1 §, vid hvilken öfverläggningen må emfatta förslaget i dess helhet; att, för den händelse förslaget kommer att i vissa delar återremitteras, utskottet lämnas öppen rätt att vid ärendets förnyade behandling i afseende å de delar, som blifvit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana jämkningar, som af ifrågasatta ändringar i återförvisade delar kunna föranledas; samt att i afseende å nummerbeteckningen af paragrafer och moment utskottet må äga vidtaga sådana ändringar, som påkallas af kamrarnas beslut.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

*Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.*

Punkterna 1 och 2.

Utskottets förslag till förordning angående försäljning af vin och öl.

1 §.

Utskottet hade föreslagit, att denna paragraf skulle lyda sålunda:
 »Försäljning af vin eller öl må ej bedrivas af annan än den, som därtill erhållit tillstånd, eller enligt denna förordning utan särskildt tillstånd är därtill berättigad.

Med öl förstås i denna förordning alla slag af *alkoholhaltiga* malt-drycker, med undantag af sådan, som enligt kungl. förordningen angående tillverkning och beskattning af maldrycker är att hänföra till svagdricka.»

Vid förevarande paragraf hade reservation afgifvits af herr *Åkerberg*, som ansett, att andra stycket i paragrafen bort hafva följande lydelse:

»Med öl förstås i denna förordning alla slag af maltdrycker, med undantag af sådan, som enligt kungl. förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker är att hänföra till svagdricka.»

*Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.*

(Forts.)

Herr Boström, Filip: Det nu föreliggande författningsförslaget har varit föregånget af långvariga och ganska besvärliga utredningar såväl af kommittéer som hos Kungl. Maj:t. Det resultat, hvartill dessa kommittéer kommit, har blifvit synnerligen olika bedömdt från de skilda riktningar, som äro intresserade i denna fråga. För den, som i likhet med mig deltagit i de förberedande förhandlingarna i denna sak, kan det icke vara annat än glädjande att finna, att man nu inom ett Riksdagens särskilda utskott kunnat komma till enighet om ett förslag, i synnerhet som detta är i hufvudsak baserat på det förslag, som framlagts af den kommitté, af hvilken jag hade äran vara ledamot.

Den nu föredragna 1 § är emellertid af utskottet ändrad mot hvad af Kungl. Maj:t föreslagits, så till vida nämligen, att dels ordet »maltdrycker» utbyts mot »öl», något som ej torde vara att invända emot, dels ock ordet »alkoholhaltiga» införs i paragrafens andra stycke, hvilket skulle lyda: »Med öl förstås i denna förordning alla slag af alkoholhaltiga maltdrycker, med undantag af sådan, som enligt kungl. förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker är att hänföra till svagdricka.» Det är mot detta sista tillägg, jag hyser vissa betänkligheter, som jag nu skall be att få angifva.

Då man lägger till detta ord »alkoholhaltiga», så sammanföras med svagdricka de vörtstarka, men alkoholfria ölsorter, som nu tillverkas vid särskilda bryggerier i olika delar af landet. Således skulle alla försäljningar af svagdricka, där icke öl kommer att försälas, få omfatta äfven dessa ölsorter, kraftöl eller hälsoöl, som de kallas. Nu är emellertid förhållandet det, att dessa vörtstarka, alkoholfria ölsorter kunna genom uppblandning med svagdricka bringas upp till samma alkoholhalt, som finnes i vanligt öl. Det behöfs nämligen endast, att man blandar en liten del af dessa vörtstarka ölsorter med svagdricka, så uppstår inom 24 timmar en jäsning, hvilken resulterar i alstring af alkohol ända upp till 4 procent. Jag tror således, att det af utskottet föreslagna stadgandet mycket lätt kan komma att medföra ganska talrika lagöfverträdelser. I många fall kunna väl dessa öfverträdelser ske utan ond afsikt; men man kan också tänka sig, att för dessa svagdricksförsäljare det ekonomiska intresset kommer att spela så starkt in, att man vill åstadkomma en dryck, som för den stora allmänheten är mera begärlig än de i handeln förut befintliga. Förhållandet är nämligen, att af en sådan blandning som den af mig omtalade erhåller man ett vörtstarkt öl, liknande det gamla svenskölet. Det är gifvet, att denna blandning skall blifva mycket begärlig, ty den är vida mera välsmakande än kraft- eller hälsoölet ensamt för sig.

Jag tror således, att man icke vinner något i nykterhetens intresse genom ett sådant stadgande, som det af utskottet föreslagna. Man säger, att varan kan kontrolleras. Ja, den kontrollen blir ganska besvärlig och kommer att ge anledning till mycket trakasserier och

Författnings- obehag. Min öfvertygelse är, att det vore lyckligare att icke biträda
 förslag den af utskottet sålunda föreslagna ändringen.
 angående Af dessa skäl tillåter jag mig yrka bifall till herr Åkerbergs
 försäljning reservation, hvilken fullständigt öfverensstämmer med Kungl. Maj:ts
 af vin och öl. förslag, blott med den ändring, att ordet »maltdrycker» utbyts mot »öl».
 (Forts.)

Friherre Lagerbring: Den uppfattning, åt hvilken den föregående ärade talaren gifvit uttryck, har nog goda skäl för sig; men jag tror, att detta är fallet äfven med utskottets ändringsförslag.

Det är ganska svårt att veta, huru man skall behandla de här märkvärdiga ölsorterna, som den ärade talaren åsyftade. De äro från början alkoholfria, men höra på grund af sin starka malthalt i tillverkningsafseende under samma bestämmelser som vanligt öl och få således endast tillverkas på så kallade skattepliktiga bryggerier. Konsekvensen borde då fordra, att dessa ölsorter äfven beträffande försäljningsvillkoren likställdes med öl. Men å andra sidan kan man ju säga att, då försäljningen är fri af svagdricka, som lagligen må innehålla $2\frac{1}{4}$ procent alkohol, det vore märkvärdigt, om detta ej skulle gälla äfven drycker, som icke innehålla någon alkohol alls, utan dessa skulle likställas med vanligt öl.

Nu har man mot utskottets förslag invändt, att dessa alkoholfria ölsorter kunna genom tillsatser mycket lätt erhålla en ganska hög alkoholhalt. Ja, det finns naturligtvis ingen dryck, som icke kan fuskas bort; det kan ske äfven i fråga om svagdrickat med lämpliga tillsatser. Men gör man till de alkoholfria ölsorterna sådana tillsatser, äro de ej längre alkoholfria utan alkoholhaltiga och falla under samma försäljningsbestämmelser som andra ölsorter. Det skulle då vara svårigheten att öfva kontroll, som skulle motivera ett hänförande från början af de alkoholfria ölsorterna under samma försäljningsbestämmelser som öl. Jag tror nu, att ganska många bestämmelser i denna förordning blifva svåra att kontrollera, och svårigheten torde icke blifva större här än i många andra fall. Åtminstone kan man väl låta erfarenheten tala någon tid, innan man bestämmer slutligt, huru man skall göra med dessa drycker.

Den förra ärade talaren sade, att det icke vore för nykterhetens intresse gagneligt att hänföra dessa drycker till svagdrickat i afseende å försäljningen. Ja, jag vill dock säga, att det är just nykterhetsvännerna, som yrkat på detta tillägg och det i nykterhetens intresse. Det är på deras önskan, som dessa drycker kommit till. Är det nu verkligen så, att dessa alkoholfria ölsorter kunna genom vissa tillsatser själfva jäsa upp och bli ett slags alkoholister, medan de förvaras på försäljningsställena, så är ju det beklagligt och icke öfverensstämmande med lagstiftarens afsikt. Men jag föreställer mig, att man kunde låta saken bero någon tid och se, hvilken verkan dessa af utskottet föreslagna bestämmelser ha. Skulle verkligen sådana följder yppa sig, som den ärade talaren antydt, ja, då får man vidtaga en förändring — lagändringar äro ej så sällsynta i vårt land, äfven i fråga om ganska nya stadganden.

Det kan ej nekas, att det ligger logik i att hänföra dessa full-

ständigt alkoholfria drycker under samma bestämmelser som de drycker, hvilka må innehålla högst $2\frac{1}{4}$ procent alkohol.

På de skäl, jag nu anfört, anser jag mig kunna yrka bifall till utskottets hemställan.

*Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.
(Forts.)*

Herr Åkerberg: Till de skäl, som den förste ärade talaren anförde för bifall till min reservation, ber jag att få lägga ännu några.

Som herrarna erinra sig, infördes beskattning af maltdrycker för två år sedan. I det betänkande, som bevillningsutskottet då afgaf, redogjordes vidlyftigt och fullständigt för dessa s. k. alkoholfria drycker. Det fanns då personer, som sökte få dessa drycker skattefria, men utskottet afstyrkte detta på goda grunder, och genom Riksdagens beslut blefvo dessa alkoholfria men maltstarka drycker likställda med hvad särskilda utskottet här kallar öl. Vi få sålunda, om utskottets förslag i denna paragraf skulle antagas, två olika tydningar af ordet svagdricka. Svagdricka enligt maltskatteförordningen definieras som en alkoholfattig dryck, inbryggd med en stamvört, som icke innehåller öfver 6 procent extraktivämnen; men enligt det särskilda utskottets förslag får man äfven under svagdricka en dryck, som är alkoholfri, men får hafva huru hög halt extraktivämnen som helst, 15—20 procent. Och utskottet har varit konsekvent, då det vid behandling af svagdricksförordningen föreslagit, att äfven denna maltstarka men alkoholfria dryck skulle gå under namn af svagdricka.

Det har meddelats mig, att dylik dryck kan vara alkoholfri, då den kommer från bryggeriet, men äfven vid kortare lagring uppstår jäsning hos vätskan, trots dess starka pasteurisering; och den blir alkoholhaltig i allt fall. För försäljning af svagdricka behöfves ej något tillstånd, utan blott en anmälan om rörelsens idkande. Den, som drifver dylik rörelse, skulle nu enligt utskottets förslag äfven få handla med dessa så kallade alkoholfria drycker af stor malthalt. Det har redan framhållits, att detta kunde ge anledning till stora underslef; men jag ber att få påpeka, att, äfven utan den minsta öarlighet på handlandens sida, han kan råka i stort bryderi. Om han har denna alkoholfria, maltstarka dryck lagrad en tid, så uppstår jäsning, i synnerhet om han har kärlen öppna. Så kommer polisen dit och tar prof; och vid undersökning befinnes drycken innehålla kanske ända till flera procent alkohol. Då handlanden aldrig fått tillstånd att handla med sådana alkoholhaltiga drycker, som komma under benämningen öl, är han alltså hemfallen till ansvar i enlighet med lagen om ölförsäljningen, och jag ber därför att få uppläsa ansvarsbestämmelsen därutinnan, ur § 33. Den, som, utan att vara därtill berättigad, försäljer öl, »böte första gången från och med tio till och med femtio kronor, andra gången från femtio till och med etthundra kronor och tredje gången från etthundra till och med trehundra kronor. Sker förbrytelsen fjärde gången eller oftare, dömes till böter från trehundra till och med femhundra kronor eller fängelse från och med en till och med sex månader.» Detta straff kan den få, som varit för lättrogen på afseende på denna alkoholfria dryck.

Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.
(Forts.)

Jag vill icke trötta kammaren med att redogöra för bevillningsutskottets utlåtande för två år sedan — det är no 54 för år 1903. Herrarne kunna själfva taga reda därpå om ni så behaga. — Utskottet framhöll emellertid, att dessa alkoholfria drycker icke alls hafva den betydelse, som man vill framhålla, att de hafva. De äro nämligen nästan smaklösa och fadda, så att ingen vill dricka dem, men mängen har trott, att den dryck, som här talas om, är likställd med det s. k. kronölet från Danmark. Det har jag och flera med mig pröfvat på och funnit smakligt. Det är emellertid icke någon alkoholfri dryck, utan kan innehålla ända till 2 procent alkohol. Detta öl kan således icke komma under rubriken svagdricka enligt nu afhandlade lagförslag. Det har i stor skala drifvits en agitation för dessa drycker, så att mängen, som icke tänkt sig in i denna sak, har trott på hvad man under denna agitation sagt.

Som bevis på hur man drifver en sådan agitation i reklamsyfte skall jag be att få uppläsa en annons från ett bryggeri i Göteborg, som talar om en dryck, som är absolut fri från alkohol och som benämnes Must. I annonsen heter det bland annat: »Must är ett näringsmedel, hvilket bidrager till, bibehåller och förökar sundheten och välbefinnandet såväl hos friska som hos konvalescenter samt verkar välgörande på personer, lidande af nervositet (neurasteni, neuralgi), gikt, kronisk reumatism, njursjukdom, hjärtlidande, dålig matsmältning, blodbrist och lungsjukdom.» Det verkar således välgörande nästan för alla sjukdomar.

Om man nu tror detta, då kan man ju vara med om utskottets förslag och vilja bidra till att föröka afsättningen af dessa drycker. Som jag emellertid icke tror att dessa s. k. alkoholfria maltdrycker äro så välgörande, beder jag få yrka bifall till min reservation.

Herr von Mentzer: Hufvudskälet för det yrkande, som är framställt af reservanten, torde vara, såvidt jag rätt uppfattat det, att om alkoholfria maltdrycker fritagas från denna författning, så kommer det att föranleda ett svårt missbruk. Man kan nämligen blanda dem med svagdricka och på det sättet erhålla en alkoholstark dryck. De kemiska förändringarna äro något, som jag icke förstår, men jag vill dock bedja få framhålla, att jag från mycket kompetent håll, från en professor, hört sägas, att detta skäl icke har någon som helst praktisk betydelse, ty det är nog sant, att det kan ske en sådan förändring, men för att blandningen skall blifva något smaklig och duglig, så fordras det verklig sakkunskap hos den, som verkställer blandningen. För resten lär det, efter hvad det uppgifvits för mig, förefinnas med dessa blandningar det fel, som lär förefinnas med afseende på alla bärsaftar, nämligen att om de utsättas för luft eller mögelsvamp eller hvad det heter på det kemiska språket, som jag icke känner till, så förvandlas de väl till alkoholhaltiga drycker, men de öfvergå mycket snart till ättika. Det är således ett skäl, som låter så bra, men uti verkligheten icke lär hafva någon betydelse.

Beträffande hvad den siste talaren framhöll därom, att de, som vilja verkligen samvetsgrant handla med alkoholfria drycker och svagdricka, skulle blifva utsatta för den fataliteten att blifva böt-

fällda, så är det ju mycket lätt för dem att undvika detta genom att lämna de alkoholfria dryckerna. Ett faktum är, att det är många, som önska använda de verkliga alkoholfria dryckerna, och man har förhoppning om att de skola kunna blifva gagneliga och nyttiga.

För att vinna detta mål samt på grund af hvad jag i öfrigt an- fört ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.*
(Forts.)

Herr von Möller: Det förhåller sig nog alldeles så som herrar Boström och Åkerberg sagt. Jag vädjar till kammaren, om det kan vara lämpligt, att utskottet utlämnat ett recept på att kringgå just hvad man velat vinna med denna förordning. Reservanten har, som herrarne veta, icke yrkat något annat än hvad Kungl. Maj:t uti 1 § gjort. Det är blott den skillnaden, att ordet »maltdryck» är utbytt mot »öl».

Med den kännedom man har om det intresse, som regeringen vanligen visar frågornas behandling i Första Kammaren, är det icke att förundra sig öfver att statsrådsbanken äfven nu är tom. Rege- ringen tycks anse, att den icke behöfver försvara sitt eget förslag. Jag tror, att det vore betänkligt, om icke kammaren bifölle herr Åkerbergs reservation, till hvilken jag anhåller få yrka bifall.

Herr Cavalli: Jag yrkar, äfven jag, bifall till herr Åkerbergs reservation.

Anledningen, hvarför jag begärt ordet, är ett yttrande af utskot- tets ärade ordförande, då han försvarade dess hemställan. Han sade: låt oss taga denna förordning på försök. Det är så lätt att, om erfarenheten visat, att den är olämplig, få en förändring, ty lagför- ändringar får man så lätt här i Sverige.

Jag har en alldeles motsatt erfarenhet. Jag tror tvärtom, att om vi en gång antagit denna förordning, så blir det svårt att få en förändring, särskildt under rätt många år, efter det förordningen an- tagits. Det af friherre Lagerbring anförda skälet är således icke hållbart.

Hvad själfva saken beträffar, så måste man medgifva, att herr Åkerbergs förslag innebär en konsekvent hållning och ståndpunkt. Det är därför, som man enligt min uppfattning gifvet bör taga denna reservation. Därtill kommer, att, om utskottets förslag bifalles, ganska många och rätt besvärliga olägenheter blifva en följd däraf.

Jag yrkar bifall till herr Åkerbergs reservation.

Herr Almgren: Jag ber för min del att få yrka bifall till utskottets förslag, då jag anser, att det är konsekventare än herr Åkerbergs reservation, ty det ligger väl en konsekvens däri, att när man medgifver frihet för en dryck, som kan innehålla 2 1/2 procent alkohol, äfven gifva frihet för en dryck, som är alkoholfri.

Inom utskottet framhölls det med styrka af en vetenskapligt bildad medlem, att man genom ett sådant förslag, som utskottet nu framlagt, skulle i väsentlig mån främja nykterheten. Man skulle nämligen därigenom gifva lätt tillgång till en dryck, som har väsent- ligt högre näringsvärde än svagdrickat och som är smakligare än

*Författnings-*svagdricka. Det skulle således bidraga till att för många, som
förslag önskar iakttaga nykterhet, minska frestelsen att köpa öl. I det af-
angående seendet har äfven flertalet af utskottets ledamöter instämt. Det före-
försäljning faller mig — särskildt ber jag få understryka de skäl, som herr
af vin och öl. ordföranden i utskottet i detta hänseende anført — att det icke
 (Forts.) skulle ligga någon fara i att göra ett försök. Är man så rädd för
 underslef, som här antydts, så ligger faran med afseende på att gifva
 svagdricka en högre alkoholhalt lika nära till hands. Jag ber att få
 yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Boström, Filip: Jag ger den siste ärade talaren fullständigt rätt, när han säger, att de ölsorter, hvarom här talats, äro alkoholfria och att de dessutom hafva ett ganska högt näringsvärde. Jag tillåter mig emellertid upprepa, att denna alkoholfria dryck kan genom den allra enklaste manipulation blifva starkt alkoholhaltig. Det är detta, som jag för min del tror kommer att ofta nog missbrukas vid försäljningen, och jag tror, att denna sålunda frambragta alkoholhaltiga, välsmakande dryck kommer att blifva mycket populär bland publiken. Det är därför jag tror, att de nykterhetsvänner, som önska, att alkoholfria drycker skola inkorporeras med eller likställas med svagdricka, snart skola få se, att detta har en motsatt verkan mot hvad de tänkt sig. Med anledning häraf tillåter jag mig att fortfarande yrka bifall till reservationen.

Herr Berlin: Det ligger väl föga konsekvens i att, om man skilt svagdrickat från ölförordningen därför att det vore alkoholfattigt, man skulle i ölförordningen införa dessa ölsorter, därför att de äro alkoholfria.

Den siste talaren nämnde, att man kunde förvandla den alkoholfria drycken, så att den komme att innehålla alkohol. Ja, man kan förvandla svagdrickat också genom tillsättning af ena eller andra slaget, men därför skall man väl icke, då man en gång skilt svagdrickat från ölet, återinföra svagdrickat i ölförordningen.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på nu föredragna paragraf yrkats, dels att densamma skulle godkännas i enlighet med utskottets förslag, dels ock att paragrafen skulle godkännas med den ändring, som angifvits i herr Åkerbergs reservation vid denna paragraf.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på paragrafens godkännande enligt utskottets förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner 1 § i andra särskilda utskottets förslag till förordning angående försäljning af vin och öl, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

*Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.
(Forts.)*

Vinner Nej, godkännes ifrågavarande paragraf med den ändring, som angifves i herr Åkerbergs reservation vid denna paragraf.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 53;

Nej— 61.

2—5 §§.

Godkändes.

6 §.

För denna paragraf hade utskottet föreslagit följande lydelse:

»1. Försäljning till förtäring på stället (utskänkning) af vin eller öl må utan särskildt tillstånd utöfvas af den, som äger rätt till brännvinsutskänkning, dock endast där sistnämnda utskänkning bedrifves.

2. *Gästgifvare äge utan särskildt tillstånd rätt att till resande utskänka öl i samband med servering af mat.*

I hvilka fall nämnda, *gästgifvare tillkommande* rätt öfvergår till skjutsentreprenör, därom skils i kungl. stadgan angående skjutsväsendet.

3. Mottager någon i sitt hem emot betalning gäster till bespisning vid slutet bord, må han, därest aftal om bespisning träffats för en tid af minst en vecka, utan särskildt tillstånd till gästerna vid deras måltider utskänka öl.»

Herr von Möller: Som herrarne erinra sig, så beslöt Riksdagen den 22 mars i år att aflåta en skrifvelse till Kungl. Maj:t i enlighet med sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande, n:o 4. Uti den skrifvelsen säger utskottet, att det anser en inskränkning därhän, att vid skjutsanstalter utskänkning af maldrycker ej i något fall må medgifvas annat än vid måltider och till personer, som kunna ansessom verkliga vägfarande, under alla förhållanden böra åvägabringas, och torde utskänkningen i så fall böra omgärdas med sådana bestämmelser, att missbruk af densamma må kunna i största möjliga mån förebyggas, och uti klämman hemställer utskottet, bland annat, »huruvida den gästgifvare och skjutsstationsföreståndare nu tillkommande särskilda rätt att utskänka maldrycker må kunna helt och hållet upphävas eller, därest hinder därför möter, på hvad sätt densamma lämpligen må kunna till förebyggande af missbruk inskränkas,

Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.
(Forts.)

samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen kan gifva anledning.»

Som möjligen kammaren erinrar sig, väckte jag en motion vid riksdagens början, däri jag anhöll, att inskränkning måtte vidtagas på det sätt, att 8 § skjutsstadgan skulle ändras så, att såväl gästgifvare som skjutsstationsföreståndare hade rätt att till vägfarande försälja maltdrycker, dock endast jämte mat, för hvilken erlades ett pris af minst 30 öre, och ej utöfver $\frac{2}{3}$ liter till hvar person. Nu beslöt Riksdagen den 22 mars i år i enlighet med utskottets hemställan, därefter kom den kungl. propositionen, och nu har utskottet besvarat i 6 § hvad Riksdagen i sin skrifvelse egentligen begärde först skulle utredas för att kunna ordentligt besvaras.

Jag vet nu icke, om det är utskottets mening, att bestämmelsen skall vara provisorisk, men jag skulle nästan vara böjd att tro detta på grund af yttrandet af utskottets ordförande vid första paragrafen, däri han sade, att det ju alltid vore skäl att göra ett försök; skulle det sedan visa sig, att det icke går, kunde man försöka på något annat sätt. Jag tror, att om Riksdagen i dag besluter i enlighet med utskottets framställning, kommer det att dröja länge, innan utredning göres åtminstone beträffande utskänkning på gästgifverier. Jag tror Kungl. Maj:t kommer att anse, att hvad Riksdagen frågade den 22 mars har besvarats den 12 maj, och så bryr sig Kungl. Maj:t icke om någon vidare utredning; så kommer det antagligen att gå, men jag vill icke vara med om att så affärda en skrifvelse, i det man tänker: går det icke bra på det sättet, så göra vi ändring. Jag tycker att vi i dag borde försöka få det ordnad så bra som möjligt.

Jag är den förste att erkänna, först och främst att Kungl. Maj:t tagit ett mycket viktigt steg till befrämjande af nykterheten äfven som att utskottet på vissa ställen högst väsentligt förbättrat Kungl. Maj:ts förslag, ty, såsom man ser, har utskottet i mom. 2 utslutit skjutsstationsföreståndare från rätten att utskänka öl. Dessutom har utskottet utbytt ordet »vägfarande» mot »resande», hvilket jag också hälsar som en förbättring, ty en domare lärer då lättare kunna fälla vederbörande för olaga utskänkning, än om det gamla ordet vägfarande, som är så ytterst svårt att definiera, bibehållits. Men utskottet har enligt min uppfattning gjort sig skyldigt till ett missgrepp, när det här talar om att gästgifvare tillåtes »utskänka öl i samband med servering af mat». Såsom herrarne behagade erinra sig, väcktes motion 1897 ungefär i samma syfte. Herr Kronlund i Andra Kammaren anhöll, att i skjutsstadgan § 8, andra stycket: »såväl gästgifvare som stationsföreståndare vare berättigade att med den inskränkning, som för de i 28 § omförmälda fall finnes stadgad, vid eller utom måltider till vägfarande försälja maltdrycker till förtäring på stället» orden »eller utom» måtte utgå. Då svarade utskottet: »den erfarenhet, som i detta afseende står till buds från tillämpningen af 2 § i kungl. förordningen angående försäljning af vin och maltdrycker m. m. den 24 oktober 1885 — hvilken paragraf afser rätten att vid måltider hålla spisande gäster till handa vin och maltdrycker — vittnar nogsam, hurusom en dylik inskränkning lätteligen göres illusorisk och kan på åtskilliga sätt kringgås». Men utskottet

ansåg på samma gång: »att de olägenheter, som kunna af berörda försäljningsrätt uppstå, äro emellertid i allt fall så beaktansvärda, att utskottet för sin del är ense med motionären om önskvärdenheten af *lagbestämmelser, ägnade att härför råda bot*». Kan verkligen kammaren taga på sitt ansvar, att det af mig citerade uttrycket i utskottets förslag »i samband med servering af mat» är exakt. Jag vädjar till kammaren i dess helhet, till dess många och skickliga jurister, till de många landshöfdingar, som här sitta och i sista hand hafva att i sina län upprätthålla ordningen, huru vida dessa ord »i samband med servering af mat» kunna anses tillfredsställande. Utskottet bjuder nu gästgifvarne på den riksbekanta smörgåsen, som *alltid serveras men aldrig förtäres*, ty man kan icke säga, att den icke är mat, äfven om den småningom öfvergår till något som mer påminner om en antediluviansk produkt. Är det, fast vi nu befinna oss i den mycket omordade »riksdagens sista timme», lämpligt att komma fram med — jag ber det ärade utskottet om ursäkt — en sådan fattigdomsförklaring: vi hafva icke kunnat hitta på något bättre? Är det angenämt eller lämpligt att på detta sätt komma inför Riksdagen med ett så affattadt förslag och att Riksdagen sedan utfärdar en lag, som man vet genast föranleder till missbruk? Jag anser ingalunda, att min uppfattning är den enda riktiga eller mitt förslag det lämpligaste, visst icke! Men hvad jag vill är, att ordet »mat» skulle fixeras genom bestämmandet af ett visst minimipris, samt att en viss maximikvantitet skulle bestämmas vid utskänkingen af öl. Jag tror lagens stadgande då blefve svårare att kringgå, än om man skrifver, såsom utskottet här föreslagit. Jag vet mycket väl, att man kommer att säga: om 25 à 30 öre bestämmes såsom minsta betalning för maten, så har man därmed fördyrat det öl, som rekvireras. Ja, naturligtvis, det är ju just det jag åsyftar. Då säger man: men det är icke meningen att betunga den resande med onödiga utgifter. Den resande får dock underkasta sig många personliga obehag och obekvämligheter, och om han får betala för öl, som särskildt rekvireras, 25 öre mera, betyder detta ingenting mot hvad som vinnes, om man kunde införa en mera exakt bestämelse, som hindrar lagbrott. Jag tror, att hvad som vunnes vore af högsta betydelse.

Men, säger man: vi få icke lof att aldeles taga bort ölutskänkingen från gästgifvarne. För mig vore det mest tillfredsställande, om ölutskänking helt och hållet fräntoges dem, eller om åtminstone, såsom det föreslås i min sist väckta motion, för erhållande af rätt därtill ansökan måste göras hos Konungens befallningshafvande, samt kommunala myndigheter fått tillfälle att yttra sig därom. Detta vore ett önskemål för mig, men att påyrka något sådant tjänar nu till intet. Man säger: den resande behöfver mat och dryck. Tillåt mig då göra en fråga: huru går det enligt § 29, om oordningar förekomma vid en gästgifvaregård? Då har Konungens befallningshafvande helt enkelt rätt att förbjuda ölutskänking. Huru går det då med den törstige resanden? Han får sitta där och får intet öl. Konungens befallningshafvande säger: här hafva oordningar begåtts; jag fräntager gästgifvaren rätten till utskänking. Då blir således ej

*Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.*
(Forts.)

Författningsfråga om att tillgodose den resande, men här vill man göra det på nykterhetens bekostnad.

Herr grefve och talman, jag anhåller att få yrka bifall till 6 § med den ändring, att i 2 mom. skulle efter orden, »servering af mat» tilläggas »för hvilken erlägges ett pris af minst 25 öre, och ej utöfver $\frac{2}{3}$ liter till hvarje person».

Herr Ericsson: Jag anhåller om kammarens uppmärksamhet under några ögonblick vid 3 mom. af nu föredragna paragraf, mot hvilket moment jag ansett mig böra i utskottet afgifva min reservation. Momentet lyder: »mottager någon i sitt hem emot betalning gäster till bespisning vid slutet bord, må han, därest aftal om bespisning träffats för en tid af minst en vecka, utan särskildt tillstånd till gästerna vid deras måltider utskänka öl». Detta låter ju mycket vackert och bra, och meningen är ju också tydlig, att å sådana inackorderingsställen, som hållas af mindre bemedlade personer för en del underordnade tjänstemän och andra, man må hafva rätt att till de inackorderade servera öl vid måltiderna. Men momentet har också sina andra sidor; uttrycket »slutet bord» är, såvidt jag vet, både i allmänna språkbruket och såsom juridisk term något jämförelsevis nytt och, såvidt jag förstår, ett ganska obestämdt begrepp. Så kommer till, att i momentet vidare följer: »därest aftal om bespisning träffats för en tid af *minst* en veck». Men, mina herrar, om tiden för hvilken aftal träffats understiger en vecka, är det, såvidt jag kan tyda saken, förbjudet för den person, som har en gäst, för hvilkens bespisning han tager betaldt, att utlämna öl och därför taga betaldt; han kan då straffas för olaga utskänkning. Paragrafen har äfven några andra sidor, som göra den mindre lämplig, men jag har nu hufvudsakligen fäst mig vid hvad jag nu anført. Kan det verkligen vara kammarens mening att med öppna ögon bidraga till stiftande af en lag, sådan, att då t. ex. en landtman i sitt hem mottager en landtmätare, en ingenjör samt mot betalning gifver denne kost under sex dagar och till kosten ett glas öl, han ovillkorligen skall såsom lagbrytare hemfalla under denna lag, emedan han utöfvat olaga utskänkning? Jag kan näppeligen tänka detta. Jag anser för min del, att detta moment är en maska i det nät af författningar och förordningar, hvari man af nykterhetshänsyn håller på att insnärja hela vårt folk, ett nät, knutet låt vara af berömvärdt nit för nykterheten, men af ett nit, som ingalunda kan anses vara välvist.

Hvad vill jag då? Jo, mina herrar, i reservationen har jag yrkat, att hela detta moment skulle tagas bort eller, med andra ord, att det skulle få förblifva såsom det varit, under de år nuvarande författning gällt, ty det har icke tillkommit ett enda moment i hela lagförslaget, som framkallat detta. I motiveringen säges visserligen, att man härmed endast velat lagfästa en allmänt förekommande praxis och att man ej borde onödigtvis ställa så, att samvetsömma personer komme att anse utskänkande af öl till spisande gäster såsom lagbrott; men jag hemställer då, om det icke vore bättre, att dessa personer, som hafva inackordering till födkrok, sökte tillstånd till ölutskänkning på den vanliga vägen, än att man utsättes för

möjligheten, såsom jag nyss nämnde, att, sedan man bespisat en resande under sex dagar och därtill gifvit honom ett glas öl till maten, blifva behandlad såsom lagbrytare.

På grund af hvad jag anfört beder jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen och afslag på utskottets förslag till förevarande 3 mom.

*Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.
(Forts.)*

Friherre Lagerbring: Jag skall först be att få svara några ord på de af herr von Möller framställda anmärkningarne i fråga om 2 mom. Han ansåg den af utskottet föreslagna bestämmelsen olämplig, att »gästgifvare äge utan särskildt tillstånd rätt att till resande utskänka öl i samband med servering af mat», och han föreslog ett tillägg, att för maten skulle erläggas viss betalning, hvarjämte den till utskänkning för hvarje person tillåtna kvantiteten öl skulle bestämmas. Jag får då nämna, att detta uttryck »i samband med servering af mat» tillkommit, emedan man icke ville använda de ordalag, som begagnas i brännvinsförsäljningsförordningen, där det heter, att vid vissa tillfällen brännvin får utskänkas endast till »spisande gäster». Det passar icke här, då det är fråga om resande; språkliga skäl tala däremot, man måste då finna ett uttryck, analogt med detta, och därför formulerades det: »i samband med servering af mat».

Således: i lagstiftningen finnes redan en sådan bestämmelse, att vissa starka drycker endast må utskänkas till spisande gäster, och i öfverensstämmelse härmed är bestämmelsen affattad. Att införa i lagen ett stadgande, att mat skall serveras till pris af minst 25 öre, vet jag icke, om det skulle passa så bra. Om nu Andra Kammaren godkänner utskottets förslag, skulle en sammanjämkning med ett Första Kammarens beslut enligt herr von Möllers yrkande gifva det något egendomliga resultatet af 12 1/2 öre, hvilket i praktiken skulle, såsom herr von Möller sade, icke medföra annat än ett fördyrande af ölet med samma siffra. Man kan nämligen väl tvinga gästgifvaren att sätta fram en matportion för 25 öre, men icke tvinga den resande att förtära dessa läckerheter; han får endast betala ölet med några öres högre pris. Då vore det bättre att stipulera ett minimipris för öl, ty därmed skulle ju samma ändamål vinnas, men i hvarje fall tycker jag det skulle se underligt ut, om i förordningen angående försäljning af vin och maldrycker en sådan bestämmelse skulle förekomma, då den icke förekommer i brännvinsförsäljningsförordningen. Hvad beträffar gästgifvares rätt till ölskänkning, är den ursprungligen tillkommen, emedan en resande har rätt att fordra att få sitt behof af mat och dryck tillgodosedt. Således har det från början icke varit meningen att skaffa gästgifvaren extra inkomster, utan stadgandet har tillkommit för att tillgodose den resandes behof, och man får väl anse, att äfven hädaneftter lagstiftaren i detta fall icke blott bör tänka på gästgifvarens förhållanden, utan på hvad för båda kategorierna kan vara förmånligt.

Den siste talaren anmärkte mot 3 mom., att det vore olämpligt att införa ett sådant stadgande; han ansåg att det skulle kunna föranleda misstolkning och missbruk, samt vidare, att den som ville

*Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.
(Forts.)*

servera öl under sådana förhållanden, som i momentet omnämnas, kunde i vanlig ordning begära rättighet att utskänka öl. Han frågade äfven: hvad har inträffat, som nödvändiggör tillkomsten af detta nya stadgande? Jo, det har inträffat ofantligt mycket. Förut funnos tvenne slags ölrättigheter. Den ena var den vanliga ölutskänkningsrättigheten; för att få tillstånd därtill gick man den långa vägen till de kommunala myndigheterna och Konungens befallningshafvande. Det andra slaget var en sådan »maträttighet», som Konungens befallningshafvande beviljade i huru stort antal som helst, hvarigenom en person kunde erhålla en mera inskränkt rättighet utan alltför stora svårigheter. Enligt den nya lagen finnes icke mer än ett slags rättigheter. Vill således någon utskänka öl till spisande gäster, har han att i augusti månad före det år, utskänkningen skall börja, hos Konungens befallningshafvande göra ansökan, som sedan remitteras till de kommunala myndigheterna. Om man därför i augusti icke vet, huruvida man kommer att hafva inackorderingar, kan ingifven ansökning ej vinna bifall inom erforderlig tid, och ölutskänkning vore utan stadgandet i förevarande mom. Ö icke tillåtet. Detta var det ena af skälen för momentet. Det andra ligger i de förhållanden, som denna bestämmelse egentligen åsyftar, att en person kan hafva ett stort antal inackorderingar och drifva rörelsen såsom sitt näringsfång. Han drifver då icke ölutskänkning i vanlig mening, om öl serveras till dessa spisande gäster, och det vore för mycket begärdt, om äfven han skulle gå den vanliga vägen för erhållande af rättighet, eller att skicka in en ansökning i augusti, som då skulle remitteras jämte andra inkomna till de kommunala myndigheterna. Det kunde då lätt hända, att antalet ansökningar blefve så stort, att de alla icke kunde beviljas, och i sådant fall skulle ifrågavarande personer lida intrång i sin näring. Man säger då: låt det gå såsom det hittills gått, men jag erinrar, att lagstiftningen i fråga om utskänkning af öl har blifvit allt strängare, och om vederbörande åklagare hittills icke ansett sig böra ingripa mot hvad allmänt förekommer på en mängd små inackorderingställen, så kan han göra det hädanefter. Jag tror det därför är riktigt, att i lagen infördes bestämmelse, att en så beskaffad utskänkning, som sker under enklare former, må äga rum utan särskildt meddeladt tillstånd. Det exempel, som nämndes, att en landtman, hvilken under en tid af mindre än sju dagar i sitt hem mottager en resande, förser honom med mat och dryck och gifver honom öl till måltiderna, skulle blifva lagbrytare, har nog en viss betydelse; men han kan väl på annat sätt taga betaldt för den lilla kvantitet öl, som åtgått, utan att det behöfver kallas utskänkning. Sådana fall äro dock så få, att man icke behöfver för deras skull ändra en hel lagstiftning.

Det är i detta fall såsom i afseende å andra, att den lag ännu icke är skrifven, som icke kan kringgås — åtminstone i fantasien. Jag tror därför det kan vara skäl att vid lagstiftningsarbetet låta förståndet åtminstone i någon mån tygla fantasien.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan uti båda dessa moment.

Herr von Möller: Det var icke någon nyhet alls för mig, att det står taladt om *spisande gäster*, men därför att man begår misstag på ett ställe, behöfver man väl icke göra det på flere.

Den föregående talaren gaf mig aldrig något svar, huruvida han ansåg, att hvad jag påpekade var rätt eller orätt. Han svarade icke, om han ansåg, att den formulering, som utskottet gifvit å 2:a punkten, vore juridiskt bindande eller om den icke så att säga inbjöde till fortsättande på den gamla vägen med den riksbekanta smörgåsen. Det kan icke vara herrarnas mening att skriva lagar på det sättet och sedan försvara sig med: att man icke kunnat finna på något bättre. Den gamla smörgåsen kommer åter till heders och samtidigt kan serveras ett obegränsadt kvantum öl. Där sitter t. ex. en hop törstiga individer från trakten, som då någon lämplig resande anländer anmodar denne om att rekvirera och så »bjuder» denne öfver lag tills sällskapet fått sitt lystmäte, och det lär väl knappast kunna förhindras, så som författningen nu skall formuleras. Helt annat ställde sig saken såsom jag föreslagit; hvarje butelj öl fördrades med 25 öre. Det kan icke vara herrarnas allvar, att man skall ömma så för de resande, att, då det är fråga om att skriva en ny lag i nykterhetens intresse, man icke skall försöka göra den så bra som möjligt, och det kan väl ingen påstå om utskottets formulering.

Den ärade ordföranden nämnde, att Audra Kammaren kan möjligtvis komma att fatta ett sådant beslut, att det kan blifva fråga om sammanjämkning till 12 $\frac{1}{2}$ öre. Ja, jag medgifver mycket gärna, att det icke är omöjligt, men jag hoppas, att, om utskottet skulle föreslå en dylik orimlighet, Riksdagen har i sin hand att ändra sammanjämningsförslaget.

Herr Sandqvist: Jag vill nämna, att äfven jag fäst mig vid uttrycket »*servering af mat*», emedan jag af gammalt vet, att det i praktiken misstolkas och nästan kan sägas också vara tillkommet för att misstolkas; och jag förstår icke hvad uttrycket har där att göra. Man vet på förhand, såsom en talare yttrat, att den riksbekanta smörgåsen skickas fram ständigt och jämt, men ätes icke. Vill man åstadkomma något effektivt, så kunde man använda det uttryck, som finnes i 5 §, där det talas om utskänkning »åt spisande gäster» eller på ett annat ställe: »åt den som intager måltid». Men, efter hvad vi nyss hört; — det är i själfva verket icke meningen att förutsätta, att en resande behöfver äta för att få öl å gästgifveri. Och hvad har då bestämmelsen om servering af mat i denna § att göra. Jag skall be att få yrka afslag på utskottets formulering och bifall till Kungl. Maj:ts förslag, d. v. s. att gästgifvare skulle hafva rätt att till resande utskänka maltdrycker. Kort och godt: att uttrycket »i sammanhang med servering af mat» skall ur föreslagna § utgå.

Friherre Palmstierna: Utan att komma med något slags yrkande härvidlag, anser jag mig dock böra lämna en upplysning, belysande detta förhållande vid vissa tillfällen. Det var vid en järnvägsstation i Jönköpings län, dit det mycket ofta skedde utflykter af turister

Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.
(Forts.)

och där det serverades mat, som det begärdes rättighet att få utskänka öl, och man ansåg alla skäl tala för att dessa personer, som kommo ut och förtärde mat, äfven skulle få dricka öl. Men det kom snart klagomål från hela socknen öfver att dess ungdom lördags- och söndagskvällar gingo dit och drucko sig rusiga och ställde till oordningar, och äfven kyrkoherden i församlingen klagade däröfver. Då ändrade Konungens befallningshafvande tillåtelsen på det sätt, att för hvarje halfbutelj öl skulle det köpas mat för 25 öre. Då fingo de turister, som ville, fara dit och äta, och de fingo det öl de ville hafva. Men däremot blef det svårt för den öfriga befolkningen att berusa sig därstädes. Och sedan detta fortgått ett år, förklarade kyrkoherden och andra, att de voro fullkomligt belättna och att inga ordningar vidare uppstodo, hvaremot de resande till stationen fingo hvad de behöfde.

Det är endast denna upplysning jag ansett mig böra lämna.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning af de yrkanden, som därunder framställts, propositioner komme att göras beträffande hvarje moment i nu föreliggande paragraf.

Därefter godkändes på gjord proposition första momentet af berörda paragraf.

Härefter yttrade herr talmannen, att i afseende å 2 mom. yrkats: 1:o att detsamma skulle godkännas; 2:o) af herr *Sandqvist*, att momentet skulle godkännas med uteslutande af orden: »i samband med servering af mat»; och 3:o) af herr *von Möller*, att momentet skulle godkännas med den ändring, att slutet af första stycket erhöll följande lydelse: »i samband med servering af mat, för hvilken erlægges ett pris af minst 25 öre och ej utöfver $\frac{2}{3}$ liter till hvarje person».

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på godkännande af utskottets förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *von Möller* begärde votering, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till herr *Sandqvists* yrkande, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som godkänner 6 § 2 mom. i andra särskilda utskottets förslag till förordning angående försäljning af vin och öl, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes momentet med den af herr *Sandqvist* föreslagna ändring.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

*Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.
(Forts.)*

Ja—90;

Nej—29.

Vidare gjordes i enlighet med de beträffande 3 mom. framställda yrkanden propositioner, först på godkännande af utskottets förslag samt vidare på afslag därå, och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

7 §.

Denna paragraf hade enligt utskottets förslag följande lydelse:

»1. Tillstånd att utskänka vin eller öl meddelas af Kungl. Maj:ts befallningshafvande. Sådant tillstånd må, där ej nedan annorlunda stadgas, meddelas för ett eller flera, dock högst tre kalenderår.

2. Vill någon erhålla sådan utskänkningsrätt, som i 1 mom. sägs, göra därom före utgången af augusti månad näst före det år, hvarunder utskänkningsrätten skall börja, hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande skriftligen ansökan med uppgift å det ställe, där utskänkningsrätten skall äga rum, samt med bifogande af betyg om god frejd.

Ansökning, som sker utan att här meddelade föreskrifter fullgöras, varde lämnad utan afseende.

3. Öfver ansökning, som rätteligen skett, inhämtade Kungl. Maj:ts befallningshafvande, sedan tiden för ansökningars ingifvande utgått, utlåtanden, i stad af magistrat och stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, allmän rådstuga samt å landet af kommunalnämnd och kommunalstämma. Dessa utlåtanden böra innehålla bestämdt till- eller afstyrkande med angifvande af skälen därför; och skall, därest ansökningen tillstyrkts af någondera utaf de kommunala myndigheter, som i ärendet hörts, magistrat eller kommunalnämnd tillika lämna uppgift å de personer, hvilka redan innehafva rättighet till rörelse af ifrågavarande slag, gällande för nästföljande år, och å de ställen, där dessa personer bedrifva sin rörelse, samt afgifva yttrande, huruvida särskilda föreskrifter för utskänknings bedrifvande anses nödiga.

I Stockholm äge hvad i detta mom. är sagdt om inhämtande af magistratens utlåtande ej tillämpning.

4. Har ansökning blifvit afstyrkt, i Stockholm af stadsfullmäktige och å annan ort af båda de kommunala myndigheter, som i ärendet hörts, må densamma ej bifallas.»

Herr Wieselgren: När för 50 år sedan grunderna för vår nu gällande brännvinslagstiftning bragtes till stånd — infördes där en bestämmelse om bolag, som skulle berättigas att under vissa förhållanden omhändertaga brännvinsförsäljningen. På den tiden ansågs ölet såsom det bästa surrogatet för brännvinet i nykterhetens intresse; men under den tid, som sedan dess förflutit, har ölet visat sig vara ett det bästa surrogat för brännvinet i fylleriets intresse, och det är

*Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.
(Forts.)*

nu så långt gånget, att det lär vara ganska svårt att afgöra, huruvida det icke öfver hufvud taget här i landet åstadkommes mera fylleri på grund af ölförtäring än genom brännvinsförtäring. Under sådana förhållanden har jag ansett, att den lagstiftning, som skulle reglera försäljningen af öl, borde i alla möjliga stycken så nära som möjligt öfverensstämma, ja till och med förenas med de bestämmelser, som gälla för försäljning af brännvin. Särskildt därvidlag synes mig mycket väl förtjänt af uppmärksamhet vara, att äfven här åt bolag kunde uppdragas all ölförsäljning i ett samhälle.

Såsom kammaren ser, har verkligen i detta lagförslag iakttagits ganska mycket hänsyn till hvad som i motsvarande stycken i brännvinsförsäljningsförordningen har bestämts, men i den nu föredragna punkten saknar man förslag om rättighet att till bolag öfverlåta all ölförsäljning. Det är möjligt, att ännu icke den allmänna meningen är mogen för den reformen — för en utsträckning äfven hit af bolagens försäljningsområde. Men Riksdagen har genom sina beslut i dessa dagar visat, att den för sin del anser bolagsinstitutionen vara en god institution, lämplig både att bibehålla och att utvidga; — och då borde ju äfven i fråga om ordnandet af ölförsäljningen detta omdöme få tillfälle att skaffa sig uttryck. Ingen motion föreligger dock därom. Det har varit omöjligt, åtminstone för mig, att på den tid som förflutit, sedan den kungl. propositionen inkom till Riksdagen, åstadkomma en sådan. Göromålen hafva därtill varit alltför många och tiden för kort; men jag vill dock till protokollet hafva uttalat min uppfattning af att denna bolagsinstitution bör få sitt rum beredt äfven i fråga om ölförsäljningen och min förhoppning, att det icke skall dröja alltför länge, innan Sveriges både regering och Riksdag inse, att det steget skulle innebära en både nödig och nyttig reform.

Efter härmed slutad öfverläggning godkändes nu förevarande paragraf.

8—12 §§.

Godkändes.

13 §.

Denna paragraf lydte enligt utskottets förslag sålunda:

»1. Tillstånd att till afhämtning försälja vin eller öl meddelas af Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

2. Ansökan om sådan försäljningsrätt i stad göres skriftligen hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande, samt skall innehålla uppgift å det ställe, där försäljningen skall äga rum, och åtföljas af betyg om god frejd. Öfver gjord ansökan inhämta Kungl. Maj:ts befallningshafvande, där fråga är om annan stad än Stockholm, magistratens yttrande.

3. Vill någon på landet erhålla tillstånd, som i 1 mom. sägs, göra ansökan på sätt i 7 § 2 mom. om utskänkingsrätt är föreskrifvet, dock att ansökan må kunna göras när som helst under året. I fråga

om handläggning af gjord ansökan gälle i tillämpliga delar hvad i nämnda mom. samt i 3 och 4 mom. af samma § är stadgadt.»

Vid denna paragraf hade reservation afgifvits af herr Waldenström, hvilken hemställt, att Riksdagen måtte till 13 § foga ett nytt moment, så lydande:

»4. Sådant tillstånd må dock icke meddelas den, som idkar annan handel, hvartill särskild anmälan erfordras.»

Herr von Mentzer: Såsom herrarna se, är det här en reservation, däri yrkas, att till denna paragraf skall tilläggas ett moment af denna lydelse:

»Sådant tillstånd må dock icke meddelas den, som idkar annan handel, hvartill särskild anmälan erfordras.»

Skälen, hvarför detta moment skulle tilläggas, äro så väl kända, att jag torde icke behöfva framhålla dem. Jag vill endast erinra om det hufvudskälet, att när handel med öl äger rum tillsammans med matvaror, ligger frestelsen mycket nära till hands för den ena och andra att vid inköp af matvaror tillika köpa öl, som han eljest icke kommit att göra. Det är icke minst för arbetarefamiljerna och arbetarehustrurna — som denna frestelse ligger mycket nära till hands.

De skäl, som tala för reservationen, hafva förr en gång, såsom känt, visat sig äga sådan styrka, att de hafva föranlett en skrifvelse af Riksdagen, däri Riksdagen begärde en lagstiftning i öfverensstämmelse med reservationen. Nu föranledde denna skrifvelse icke någon ändring i lagstiftningen, därför att man sade, att på den tiden var svagdricka med under den gällande maldrycksförordningen, och vid sådant förhållande ansåg Kungl. Maj:t icke, att Riksdagens skrifvelse borde föranleda något förslag från Kungl. Maj:ts sida. Nu är det skälet, som funnits från Kungl. Maj:ts sida, borta. Men utskottet har i alla fall icke velat upptaga reservationen under förefigande att genom de i denna paragraf föreslagna bestämmelserna »torde en kontroll öfver försäljningen till afhämtning komma att vinnas, hvilken möjliggör ingripande från myndigheternas sida i händelse af missbruk». Ja, det är ett mycket moderat uttryck, men denna kontroll blir dock mycket svår. Man tänke sig, huru vid en sådan här handel det blir öldrickande icke blott närmast intill, där man har lättast att hålla tillsyn, utan i berg och backar ikring, och kontrollen blir äfven i andra afseenden svår, såsom t. ex. i afseende på tiden för försäljningen. Man kan göra inskränkning i tiden för försäljning af maldrycker, men tiden för den andra handeln är icke föremål för bestämmelser i detta syfte. Då den öfriga handeln pågår, är det uppenbart mycket svårt att hålla kontroll.

Ja, så säger utskottet vidare:

»Det af motionärerna framlagda förslaget till fullständigt särställande af handeln med vin och öl synes däremot vara alltför genomgripande, hvarförutom en dylik reform väl knappast läter vara af omständigheterna påkallad.» Jag skall icke upptaga kammarens tid, utan blott uttala min åsikt, att det vore ett lyckligt grepp att god-

Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.
(Forts.)

Författnings- känna reservationen och att den är af omständigheterna påkallad.
förslag Jag yrkar bifall till densamma.
angående

försäljning
af vin och öl.
 (Forts.)

Friherre Lagerbring: Det här lagförslaget är enligt min uppfattning så strängt, att jag tror, att Riksdagen bör se sig väl före, innan Riksdagen går längre än detta förslag syftar. Det träffar med hårdhet och kraft vissa ekonomiska intressen i vårt land och kommer kanske att krossa flera af dem. Man bör, hur stark nykterhetsvän man än är, icke gå alltför långt i lagstiftningen på detta område, och det skulle man enligt min uppfattning göra, om man biföll den reservation, till hvilken den siste ärade talaren yrkade bifall. Denna framställning från nykterhetsvännerna framkom på en tid, då det var lätt för en handelsman att få rättighet att sälja öl. Han behöfde därför icke vidtaga några som helst åtgärder, och dessa små handelsbodas eller dessa matvarubodas brukade ofta, särskildt i de större städerna, förvandlas till maskerade ölkrogar. Efter den nya lagen får ingen handlande sälja öl utan att han har Konungens befallningshafvandes tillstånd. Det blir således en gallring af handlandena, en pröfning af dem, som skola få sälja öl hädanefter, en pröfning, som förmodligen kommer att leda därtill, att endast ordentliga personer komma att tillåtas ölhandel. Skulle man gå så långt, att de icke skulle få sälja något annat jämte öl, vore det, såsom utskottet uttrycker sig, att göra en alltför genomgripande förändring. Jag tror, mina herrar, att vi göra klokt uti att stanna vid hvad Kungl. Maj:t föreslagit med de smärre förändringar utskottet påyrkat.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr von Mentzer: Jag vill endast med anledning af herr ordförandens i utskottet anförande framhålla, hurusom det är just denna pröfning, som gör utskottets förslag mera motbjudande än eljest. Man tänke sig, att det inom en kommun finnes flera handlande, som alla äro lika kvalificerade, lika hyggliga efter den måttstock, hvarom här är fråga. De komma in med ansökningar, och så skall Konungens befallningshafvande pröfva. Antingen skall då Konungens befallningshafvande medgifva allihop, och då blir det nog en alltför riklig ölfloed i den kommunen, eller också skall Konungens befallningshafvande verkligen företaga en pröfning, som kan få en mycket stark och obehaglig bismak af godtycke.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande paragraf yrkats, dels att densamma skulle godkännas, dels ock, af herr *von Mentzer*, att paragrafen skulle godkännas med det tillägg, som angifvits i den af herr Waldenström vid paragrafen afgifna reservation.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarades propositionen på godkännande af utskottets förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

14—16 §§.

Godkändes.

17 §.

Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.
(Forts.)

Denna paragraf hade i utskottets förslag följande lydelse:

»1. *Kungl. Maj:ts befallningshafvande äger att vid meddelande af tillstånd till försäljning af vin och öl* eller sedermera under rörelsens utöfvande stadga de inskränkningar därvid, som kunna anses erforderliga.

Tillstånd till annan försäljningsrättighet än sådan, som afses i 7 eller 10 §, skall meddelas att gälla tills vidare och så länge *Kungl. Maj:ts befallningshafvande* ej finner skäl återkalla detsamma.

Öfver beslut, hvarigenom tillsvidare meddeladt tillstånd återkallas, må klagan ej föras.

2. Då försäljningsrättighet beviljas, skall *tillståndsbref utfärdas*, med angifvande däri af det lagrum, hvarå tillståndet sig grundar, samt hvarest och för hvilken tid rättigheten må begagnas; skolande däri jämväl utsättas de inskränkningar i rörelsens utöfvande, som vid tillståndets meddelande föreskrifvits.

3. Om meddeladt tillstånd skall *Kungl. Maj:ts befallningshafvande* lämna underrättelse till magistraten eller kommunalnämnden och länsmanen i *orten*.

Hvad i detta mom. är stadgadt afser icke utskänkning å järnvägståg eller passagerarefartyg.

Ej heller äge *hvad* i detta mom. är sagdt om magistratens under rättande tillämpning i Stockholm.»

Friherre Lagerbring: I denna paragrafs andra moment har jag ett mindre ändringsförslag att göra. Det heter där: »då försäljningsrättighet beviljas, skall *tillståndsbref* utfärdas» o. s. v. I öfriga författningar, där detta förekommer, heter det *tillståndsbevis*. Då det är lämpligt, att man använder samma uttryck i ölförsäljningslagen som i öfriga författningar, tillåter jag mig yrka den förändringen, att »*tillståndsbref*» utbytes mot »*tillståndsbevis*».

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter, på gjord proposition förevarande paragraf godkändes med den ändring, att i 2 mom. ordet »*tillståndsbref*» utbyttes mot »*tillståndsbevis*».

18 och 21 §§.

Godkändes.

22 §.

Utskottets förslag beträffande denna paragraf lydde sålunda:

»1. Vin eller öl må icke å utskänkings- eller annat försäljningsställe försäljas senare å dag än klockan tio på aftonen i stad och klockan åtta på aftonen å landet; ägande *Kungl. Maj:ts befallningshafvande* att, där särskilda omständigheter föranleda behof af försäljningstidens inskränkning eller utsträckning, därom förordna.

Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.

(Forts.)

2. Utskänkning af vin eller öl vare icke tillåten å sön- eller helgdag, under det allmän gudstjänst hålles i församlingens kyrka; och må å sådana dagar annan försäljning eller försändning af nämnda drycker, med undantag af försändning till restauratör å passagerarfartyg, å landet icke äga rum samt i stad bedrifvas allenast till klockan tio på förmiddagen.

3. Hvad i denna § är stadgad afser icke utskänkning, hvarom förmåles i 6 § 2 eller 3 mom., ej heller utskänkingsrörelse, som idkas enligt 8 § eller å passagerarfartyg.»

Friherre Palmstierna: Jag vill icke yrka på någon ändring här, men jag vill göra en förfrågan, och den gäller i viss grad äfven §§ 22, 23, 31 och 33. Om jag går till 31 §, så står där, sid. 116:

»1. Kungl. Majts befallningshafvande äger att för bestämdt tillfälle, då oordningar skäligen kunna vara att befara, såsom vid marknad, allmän torgdag, vapenöfningsmöte, inskrifningsförrättning eller mönstring med värnpliktige, ting, auktion eller annan till folksamling föranledande förrättning eller då eljest större folksamling väntas äga rum, förbjuda bedrifvandet af eljest tillåten utskänkning eller annan försäljning af vin eller öl eller att för sådant tillfälle föreskrifva de inskränkningar i försäljningsrätten, som till ordningens upprätthållande kunna finnas nödiga.»

Då frågas: har detta tillämpning på tillverkare t. ex. på bryggerier, som sälja från tillverkningsstället? De hafva rättighet att sälja till afhämtning, och därom är ju ingenting att säga. Men Konungens befallningshafvande är tvungen att vid alla här nämnda tillfällen inskränka försäljningen från öfriga afhämtningsställen och äfven å utskänkingsställen, och jag kunde nämna ett par orter, där det varit förhållandet. Om dessa andra ställen nu skola stängas mellan t. ex. klockan 8—12, men bryggerierna hafva rättighet att utlämna till afhämtning, blir följden den, att alla de, som annars suttit inom hus och druckit öl, gå till bryggerierna och hämta öl och dricka på vägar och stigar, hvilket är till obehag för alla andra. De dricka lika mycket; skillnaden är, att hotellen förlora, och bryggerierna vinna. Där har Konungens befallningshafvande varit tvungen att lämna de där hotellen och andra utskänkingsställen längre tid än annars skulle blifvit beviljad, därför att det hjälper icke att inskränka på tiden, emedan de då gå till bryggeriet. Vid ett tillfälle var jag på en resa och kom till ett större samhälle, och där pågick marknad, och där var ganska mycket berusadt folk. Jag talade vid länsmannen, och jag gick in på gästgifvaregården. Där serverades öl i långa banor, och när jag anmärkte detta, visade de mig genom fönstret, att det låg ett bryggeri midt emot, med en lucka i planket, där de utlämnade öl till afhämtning, hvilket var deras fulla rättighet såsom tillverkare. Ett förbud mot utskänkning på gästgifvaregården var där icke till någon nytta, då det naturligtvis är detsamma, om de dricka på den ena sidan af gården eller på den andra. Hvad jag vill komma till är det, att Konungens befallningshafvande skulle hafva rättighet att beträffande tillverkares försäljning till afhämtning kunna göra de inskränkningar, som de andra skola vara underkastade.

Nu står här: *eljest tillåten utskänkning eller annan försäljning*. Men då med *eljest tillåten* att de fått särskild tillåtelse, därför att dessa tillverkare hafva sin rättighet, eller inbegripas tillverkare däri? Om man ser på sid. 84, så står där: »Återstå således endast de fallen, att oordningar orsakas af den försäljning, som gästgifvare utöfva, eller af tillverkares försäljning till afhämtning. I förra fallet lämnar 29 § Kungl. Maj:ts befallningshafvande befogethet att ingripa; i senare fallet finnes ingen annan utväg än att åtala tillverkaren vid domstol, ifall han vid bedrifvandet af försäljningen gjort sig skyldig till lagöfverträdelse, ty att förbjuda en tillverkare att afyttra sin tillverkning kan svårligen ifrågakomma annat än möjligen vid speciella tillfällen, då försäljningen kan medföra särskild fara för oordningar.»

Ja, ligger i detta uttryck: »möjligen vid speciella tillfällen, då försäljningen kan medföra särskild fara för oordningar» tillsammans med 31 § rättighet för Konungens befallningshafvande att vid dylika tillfällen inskränka försäljningen till afhämtning hos tillverkaren?

Jag tror, att det skulle vara synnerligen fördelaktigt, om man därvidlag kunde få någon upplysning.

Herr von Möller: Min anmärkning gäller 3 mom. i 22 §, och jag hoppas, att herr talmannen tillåter, att jag yttrar mig äfven om 25 §. eftersom dessa tvenne paragrafer stå i ett visst sammanhang.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion yrkas, att 2 mom. i denna paragraf skulle erhålla följande lydelse: »Utskänkning af vin eller maldrycker vare icke tillåten å sön- eller helgdag, under det allmän gudstjänst hålles i församlingens kyrka.» När kammaren behandlade särskilda utskottets utlåtande n:o 5 med förslag till förordning angående försäljning af brännvin, beslöt kammaren, att 6 mom. i 29 § skulle lyda så, att under gudstjänst skall utskänkingsställe alltid vara tillstängdt. Här åter står det, att utskänkning af vin eller öl skall icke vara tillåten å sön- eller helgdag, under det allmän gudstjänst hålles i församlingens kyrka, men i 3 mom. står det att »hvad i denna § är stadgad afser icke utskänkning, hvarom förmåles i 6 § 2 eller 3 mom., ej heller utskänkingsrörelse, som idkas enligt 8 § eller å passagerarefartyg», d. v. s. på gästgifvaregårdar skulle det således vara tillåtet att utskänka öl äfven under det gudstjänst hålles i församlingens kyrka. Och i § 25 står, att utskänkingsställen skola i allmänhet vara stängda under gudstjänst, dock med undantag för gästgifvaregårdarne. Det är ju af artighet mot de resande. Jag undrar, om de resande icke kunde vänta 1 1/2 timme, ty längre läser nog icke gudstjänsten hålla på, för att ställa sin öltörst. Icke tycka herrarna, att det är passande, såsom det ofta händer på gästgifvaregårdarna, att de, kyrkofolket, skola se cyklister och dylika s. k. resande sitta vid ölglasen och skåla med dem, som färdas till kyrkan. Det är enligt min uppfattning otillständigt.

Så en annan sak. Jämför jag härmed hvad som står i brännvinsförsäljningsförordningen, att utskänkingsställe skall alltid vara stängdt, under det gudstjänst pågår, d. v. s. gästgifvaregård, som har rätt att utskänka brännvin, skall hållas *stängd*, så finner man, att gästgifvaregård, som icke har rätt att utskänka brännvin, skall hållas

Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.
(Forts.)

*Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.* Utskottets ordförande talade om att man borde vara konsekvent. Ja, det är just det jag önskar, och af sådan anledning yrkar jag, att i 22 § 3 mom. orden »2 eller» måtte utgå.

(Forts.)

Friherre Lagerbring: Den fråga, friherre Palmstierna framställt, borde väl helst besvaras från statsrådsbänken, ty utskottets förslag är ju här alldeles lika med Kungl. Maj:ts. Jag kan endast uttala min personliga uppfattning, och jag tager för gifvet, att då Konungens befallningshafvande får rätt att vid alla tillfällen förbjuda utskänkning och servering af öl, då oordningar uppstå eller befaras komma att uppstå, ligger väl i sakens natur, att Konungens befallningshafvande, därest ett bryggeri skulle ligga i närheten af sådan plats och därifrån utskänkning äger rum, äfven äger befogenhet att utfärda förbud för detta bryggeri att vid dylikt tillfälle sälja sina varor. Ett sådant beslut af Konungens befallningshafvande kan naturligtvis som alla andra öfverklagas och det blir då Kungl. Maj:ts sak att i sista hand afgöra denna fråga. Min enskilda uppfattning är, som sagdt, att Konungens befallningshafvande har rättighet att söka förekomma oordningar, som skulle kunna uppstå på grund af den utskänkning, hvarå friherre Palmstierna syftat.

Hvad herr von Möllers anmärkningar beträffar tror jag, att sedan det blifvit bestämdt, att gästgifvare ej får utskänka öl annat än till vägfärande vid måltider, det icke så ofta lär skola inträffa, att kyrkofolket, när det går vägen fram till kyrkan, får se cyklister sitta på gästgifvaregården och skåla med ölglasen. Jag tror detta skall bli ett undantagsförhållande, som dock ej bör kunna gifva anledning till någon särskild lagstiftning. Hvarför man gifvit rätt åt gästgifvare att utskänka öl äfven å tid, då gudstjänst pågår, i likhet med hvad som är tillåtet å passagerarefartyg, är naturligtvis därför, att det kan förekomma, att resande ej så noga kunna bestämma tiden för intagande af sina måltider, och om de då därvid, d. v. s. å tid, då utskänkning eljest är förbjuden, vill maten skulle önska få ett glas öl, har man ansett lämpligt, att undantag göres för dylika fall, vare sig resan nu företages till lands eller sjöss.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Boström, Filip: Med anledning af friherre Palmstiernas anförande tillåter jag mig att såsom min åsikt uttala, att jag vid tillämpning af den förordning, som nu är föremål för kammarens behandling, otvifvelaktigt skulle komma att tillämpa den rättighet, som Konungens befallningshafvande har, att ingripa när helst oordningar begås vid ett bryggeri, alldeles på samma sätt som jag skulle göra vid andra tillfällen, och jag föreställer mig, att, om besvär öfver ett sådant beslut komme att anföras, de utan tvifvel också då skola komma att lämnas utan afseende. En liknande uppfattning har ju äfven uttalats af kommittén.

Herr Sjöcrona: Jag instämmer till alla delar med min ämbetsbroder friherre Palmstierna därutinnan, att det bör finnas rätt för Konungens befallningshafvande att förbjuda utskänkning af öl vid

sådana tillfällen, som omförmälas i 31 §, och jag gifver honom också rätt däruti, att det kan gifvas någon anledning till tvekan om denna rättighets tillämplighet mot tillverkare på grund af hvad han uppläste från sid. 84 i betänkandet. Nu har både utskottets ordförande och ordföranden i maltdryckskommittén förklaradt, att stadgandet bör tolkas så, att Konungens befallningshafvande har denna rättighet, och det är ju mycket godt och väl samt stärker mig i den uppfattning, som jag sedan skall gifva till känna. Men jag skulle knappast anse det vara nog med detta, om jag icke hade den uppfattningen, att lagen borde anses vara tydlig och klar. Ty då det står i 31 §, att sådant inskridande får äga rum mot »eljest tillåten utskänkning», kan jag icke tolka det annorlunda än att här afses hvarje utskänkning, som under andra förhållanden skulle vara tillåten, sålunda äfven tillverkares försäljning; och på denna grund skall jag icke göra något särskildt yrkande.

*Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och ö.*
(Forts.)

Herr statsrådet Husberg: Med anledning af den fråga, som här blifvit framställd, tror jag mig kunna bekräfta, att meningen i det kungl. förslaget varit just den, som af utskottets ordförande här uttalats, och det torde äfven vid tillämpningen vara ganska klart, att meningen just är denna, då ordalagen i 31 § fått denna allmänna affattning, och att således Konungens befallningshafvande utan tvifvel bör kunna anse sig vara befogad till ett inskridande i det fall, som frågan här gäller.

Herr Wieselgren: Jag begärde ordet endast därför, att det icke skulle vara allenast fyra landshöfdingar, som yttrat sig i en sak, där Konungens befallningshafvande själfva skola komma att i framtiden fatta beslut. Men nu, sedan från statsrådsbanken den tolkning blifvit bekräftad, som jag för min del anser vara den rätta, behöfver jag ju ingenting vidare göra än ansluta mig till denna.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande paragraf yrkats, dels att densamma skulle godkännas, dels ock, af herr *von Möller*, att paragrafen skulle godkännas med den ändring, att i mom. 3 orden »6 § 2 eller 3 mom.» utbyttes mot orden »6 § 3 mom.»

Härefter gjordes propositioner enligt dessa yrkanden och förklarades propositionen på godkännande af utskottets förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

23 §.

Godkändes.

24 §.

Denna paragraf lydde i utskottets förslag sålunda:

»1. Vin eller öl må icke å försäljningsställe utlämnas till den, som är rusig, ej heller till minderårig.

Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.

2. Öfverlastad person får ej utdrifvas från utskänkingsställe, där han förtärt vin eller öl, eller lämnas utan vård.
3. I utskänkingslokal skall friskt dricksvatten ständigt tillhandahållas.»

(Forts.)

Herr Sjöcrona: Ut i mom. af denna § har Kungl. Maj:t föreslagit, att »vin eller maltdrycker må icke å utskänkings- eller annat försäljningsställe utlämnas till den, som är rusig, ej heller å utskänkingsställe till minderårig». Detta är i det närmaste öfverensstämmande med hvad som nu gäller och länge varit gällande. Förändringen är endast, att man begagnat ordet *rusig* i stället för *synbart öfverlastad*. Stadgandet innehåller således, att detta förbud om att utlämna till minderårig gäller endast för utskänkingsställe, ej för afhämningsställe. Utskottet har föreslagit den förändring med anledning af en motion i Andra Kammaren, att ordet maltdrycker skulle utbytas mot öl och att utlämnande af sagda dryck från *alla* försäljningsställen skulle vara förbjuden till minderåriga, sålunda äfven från afhämningsställen. För att riktigt fatta innebörden af detta, måste man naturligtvis i första rummet göra klart för sig hvad som nu menas med minderårig. Enligt de strafflagsbestämmelser, som gällt före den 1 januari 1905, gör strafflagen skillnad i afseende å straffbarheten emellan barn, som ej fyllt 15 år, och sådana, som fyllt 15 år. Barn, som ej fyllt 15 år, äro ju straff-fria och de, som fyllt 15 men ej 18 år, äro straffbara i mindre grad, men där utsäges ej särskildt, att den, som fyllt 15 men ej 18 år benämnes minderårig. Då nu gällande fattigvårdsförordning i 1 § säger, att med minderårig förstås i denna författning den, som ej fyllt 15 år, är naturligtvis intet hinder eller har hitintills intet hinder varit för att tolka minderårig såsom varande den där icke fyllt 15 år, och så har väl också egentligen varit meningen i alla tider. Jag antager också, att utskottet haft sina blickar fästade egentligen på dem, som icke fyllt 15 år. Men nu ha vi fått en lag, som gäller ifrån den 1 januari i år, om ändring uti 5 kap. 1, 2, 3 och 6 §§ strafflagen. Enligt denna lag har 1 § erhållit denna lydelse: »Gärning som eljest straffbar är vare strafflös om den begås af barn, innan det fyllt 15 år», och sedan komma andra bestämmelser angående den, som fyllt 15 år men ej 18 år. Där är gjord en liten förändring, som icke inverkar på den fråga, som nu här föreligger. Men samtidigt med denna lag utfärdades en annan, »innefattande vissa bestämmelser om förfarandet i brottmål rörande *minderåriga*». Dess 1 § börjar med: »Tilltalas *den, som ej fyllt aderton år*, för gärning, som i allmänna strafflagen är med straff belagd» etc., skall förhållas så och så. Då kan väl ej förnekas, att här uttryckligen förklaras, att minderårig är den, som fyllt 15, men icke 18 år. Det bör väl dock icke hindra, att »*minderårig*» fortfarande kan få anses omfatta barn, som ej fyllt 15 år, men det kan ej bestridas, att detta uttryck numera måste anses omfatta äfven dem, som fyllt 15 år, men icke 18 år.

Då gäller nu att undersöka följderna af denna ändring, som utskottet gjort. En följd blir, att man icke kan använda en 17-årig son eller dotter eller en 17-årig tjänare, manlig eller kvinnlig, att i

en vanlig handelsbod, där man har rätt att sälja öl, hämta andra varor och på samma gång köpa en halfbutelj öl. Det är väl ändå att gå för långt. Att i följd af dessa lagar, som jag nyss omnämnde, låta detta förbud tillämpas ända upp till 18 år å utskänkningsställe, i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, det skulle jag för min del kunna vara med om. Ty ynglingar och kvinnor, som icke fyllt 18 år, må gärna låta bli att besöka krogarne, till och med för att afhämta varor. Men att utsträcka det därhän, att man icke skall kunna få skicka en person, öfver 15 år att afhämta en eller två halfbuteljer öl, tror jag dock är för mycket. Motionären har icke åberopat något annat, än att denna lagstiftning bör bringas till öfverensstämmelse med brännvinslagstiftningen, som rör alldeles likartadt förhållande. Men det är ju icke likartadt förhållande. Brännvin får icke försälas i bod, där andra varor säljas. Det är ett. Och ett annat är, att när man köper en liter brännvin, som tappas i en butelj, sättes korken ej i annorlunda, än att den kan upptagas lätt nog, så att den, som afhämtar varan, kan afsmaka den under vägen. Men en ölbutelj är korkad så, att en sådan afsmakning ej låter sig göra.

Antingen skulle man nu ändra denna paragraf så, att man in-skränker förbudet endast till utskänkningsställe, eller också låta förbudet gälla för alla försäljningsställen, med uttryckligt förklarande att det gäller endast barn. Jag för min del skulle vilja föredraga den senare utvägen, och därför skall jag tillåta mig yrka, att 24 § 1 mom. får följande ändrade lydelse: »*Vin eller öl må icke å försäljningsställe utlämnas till den, som är rusig, ej heller till minderårig, som ej fyllt 15 år.*»

Friherre Lagerbring: Det är ju så, som den föregående ärade talaren sade, att uttrycket »*minderårig*» icke är fullt korrekt, då det har en olika betydelse i olika författningar. Meningen med denna bestämmelse i lagförslaget, som ytterligare skärpts af utskottet, är ju, att icke familjerna skola skicka sina barn vare sig på utskänknings- eller försäljningsställen för att hämta hem dessa ölbuteljer. Och mot det tillägg, som är föreslaget af herr Sjöcrona, har jag ingenting att erinra, då därigenom begreppet något bestämdare definieras. Man kan ju säga, att förbudet egentligen afser barn under 15 år och icke dem, som kommit till en ålder af inemot 18 år.

Jag har således för min del ingenting att anmärka mot ändringsförslaget.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att i afseende på förevarande paragraf annat yrkande ej förekommit än af herr Sjöcrona, att paragrafen skulle godkännas med den ändring, att i 1 mom. ordet »*minderårig*» utbyttes mot orden: »*minderårig, som ej fyllt femton år.*»

Sedermånga gjordes propositioner, först på godkännande af utskottets förslag samt vidare på bifall till berörda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.
(Forts.)

Författnings-
förslag
angående
försäljning
af vin och öl.
(Forts.)

25 och 26 §§.

Godkändes.

27 §.

För denna paragraf hade utskottet föreslagit följande lydelse:

»I öppen salubod för handel med andra varor än vin eller öl äfvensom i de för rörelsen använda lägenheter samt vid torghandel vare utdelning af vin eller öl äfven utan betalning förbjuden.»

Herr Dieden: Man tyckes hafva glömt, huru bonden kommer farande till staden och, sedan han ställt in sin häst i köpmansgården, går in och blir bjuden på ett glas öl, hvarpå han sätter stort värde. Detta kan väl icke anses för en sådan oordning, att den bör genom lag förbjudas. Det blefve väl emellertid följden, om denna paragraf antages. Kontoren eller hvad lägenheterna än må heta användas dock af handlanden för rörelsens bedrivande, och utdelning af öl blir således där förbjuden. Återstår endast förstugan att servera öl uti till en kund, och det tycker jag verkligen vore ruskigt.

Jag hemställer, att kammaren måtte besluta, att i denna paragraf skola strykas orden: »äfvensom i de för rörelsen använda lägenheter».

Herr Wieselgren: Jag ber att få påpeka, hurusom det ändringsförslag, som af en ärad talare här blifvit framställt, skulle öppna dörren för möjligheten att af hvarje bod eller köpmanlägenhet åväga-bringa en krog. Jag tror, att det vore ganska farligt att stryka de orden, som här af den ärade talaren utmönstrats; och jag ber för min del att få yrka bifall till paragrafen oförändrad.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffade nu föredragna paragraf yrkats, dels att densamma skulle godkännas i enlighet med utskottets förslag, dels ock af herr *Dieden*, att paragrafen måtte godkännas med uteslutande af orden »äfvensom i de för rörelsen använda lägenheter.»

Härefter gjordes propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarades propositionen på godkännande af utskottets förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

28—32 §§.

Godkändes.

33 §.

Denna paragraf lydde enligt utskottets förslag sålunda:

»1. Den, som utan att vare sig därtill hafva erhållit tillstånd eller eljest vara därtill berättigad, utskänker vin eller öl, eller

till afhämtning eller försändning försäljer sådana drycker, böte första gången från och med tio till och med femtio kronor, andra gången från femtio till och med etthundra kronor och tredje gången från etthundra till och med trehundra kronor.

Sker förbrytelsen fjärde gången eller oftare, dömes till böter från trehundra till och med femhundra kronor eller fängelse från och med en till och med sex månader.

2. Hvad i 1 mom. är stadgadt gälle ock om den, som på landet eller, utan att därtill vara berättigad, i stad till försäljning kringför vin eller öl.

3. Sker förbrytelse, hvarom sägs i denna §, å sön- eller helgdag, vare det såsom försvärande omständighet ansedt.»

Herr Sandqvist: Jag tillåter mig fästa uppmärksamheten på en sak, som synes mig vara något oegentlig. Ehuru den ej är så stor betydelse, kanske den dock bör observeras. Här står: »Sker förbrytelsen fjärde gången eller oftare, dömes till böter från trehundra till och med femhundra kronor eller *fängelse från och med en till och med sex månader*». Det är en formulering af ett dylikt stadgande, som icke förekommer, mig veterligen, vare sig i strafflagen eller i brännvinsförordningen och icke heller i motiveringen till denna paragraf i utskottets utlåtande, utan där står det: »*eller fängelse i högst sex månader*». Jag har icke lyckats få se, hvarför man ändrat detta, och det kan som sagt vara obetydligt, men det synes mig dock, som man borde i lagstilen begagna samma terminologi öfverallt, där det lämpligen kan ske.

Jag har intet yrkande, utan öfverlämnar åt ordföranden i utskottet att göra ett sådant, om han finner det lämpligt och skäligt.

Efter härmed slutad öfverläggning godkändes den föreliggande paragrafen.

Öfriga delar af förslaget.

Godkändes.

Utskottets hemställanden i punkterna 1 och 2.

Förklarades besvarade genom kammarens beslut vid föredragningen af författningsförslaget.

Föredrogs å nyo andra särskilda utskottets den 8 och 9 i denna månad bordlagda utlåtande, n:o 9, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition, n:o 105, angående ändrad lydelse af 8 och 28 §§ uti kungl. stadgan angående skjutsväsendet den 31 maj 1878.

Om ändring af vissa paragrafer i skjutstadgan.

Under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 31 mars innevarande år hade Kungl. Maj:ts föreslagit Riksdagen att godkänna följande ändrade lydelse af 8 och

Om ändring af vissa paragrafer i skjutsstadgan. 28 §§ i kungl. stadgan angående skjutsväsendet den 31 maj 1878, nämligen:

(Forts.)

8 §.

Innehafvare af nu varande gästgifveri, vare sig att det såsom sådant bibehålles eller till skjutsstation inskränkes, äge att fortfarande tillgodonjuta de friheter, räntor och andra dylika förmåner, som blifvit detsamma i laga ordning tillerkända.

Är rättighet till utskänkning af brännvin med gästgifveri för- enad, lände i afseende å utöfning af sådan rättighet till efterrättelse, hvad i gällande förordning angående villkoren för brännvins försäljning därom finnes stadgadt.

I hvad mån gästgifvare eller stationsföreståndare må äga rätt till utskänkning af maltdrycker, stadgas i gällande förordning om försäljning af sådana drycker.

28 §.

Därest vid entreprenadauktion å skjutsningen vid *gästgifveri* å landet denna varder af annan än gästgifvaren öfvertagen, men gästgifverihållningen icke tillika på entreprenören öfverlåtes, vare gästgifvaren fortfarande bibehållen vid den rättighet till utskänkning af maltdrycker, som enligt gällande förordning om försäljning af sådana drycker honom tillkommer. Varder åter gästgifverihållningen i sammanhang med skjutsningen för den period, entreprenaden omfattar, på entreprenören öfverlåten och till den af honom erbjudna lägenhet förflyttad, må gästgifvaren under tiden icke utöfva ifrågavarande försäljningsrättighet, utan kommer densamma att i förening med gästgifverihållningen för nämnda tid på entreprenören öfvergå. Hvad sålunda stadgats i afseende på rättighet för entreprenör att öfvertaga gästgifveri åtföljande rättighet till utskänkning af maltdrycker, gälle äfven för det fall, att skjutsningen vid *skjutsstation* å landet varder af annan än stationsföreståndaren på entreprenad öfvertagen och stationen för entreprenadtiden till entreprenörens bostad förflyttas.

Vid ärendets föredragning hade, enligt omförmälda statsrådsprotokoll, chefen för jordbruksdepartementet anført, att, på sätt chefen för finansdepartementet vid framläggande samma dag af förslag till förordning angående försäljning af vin och maltdrycker erinrat, antagandet af berörda förslag nödvändiggjorde vissa ändringar i nämnda stadgan angående skjutsväsendet den 31 maj 1878.

I nu föredragna utlåtande hade utskottet förmålt, att utskottet i ett den 5 innevarande maj afgifvet utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning af vin och maltdrycker, bland annat, vidtagit den förändring, att den, enligt 6 § 2 mom. i det kungl. förslaget, skjutsstationsföreståndare

tillerkända rätt att utan särskildt tillstånd utskänka maltdrycker till vägfärande föreslagits skola helt och hållet upphöra.

Utskottet, som funnit att det nu ifrågavarande förslaget till ändrad lydelse af 8 och 28 §§ i skjutsstadgan borde bifallas, med vidtagande af de förändringar däri, hvilka betingades af utskottets förenämnda förslag till borttagande af skjutsstationsföreståndares utskänkningsrätt, hade fördenskull hemställt, att Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande proposition, n:o 105, måtte för sin del besluta, att 8 och 28 §§ i kungl. stadgan angående skjutsväsendet den 31 maj 1878 skulle erhålla följande ändrade lydelse:

Om ändring af vissa paragrafer i skjutsstadgan.
(Forts.)

8 §.

Innehafvare af nu varande gästgifveri, vare sig att det såsom sådant bibehålles eller till skjutsstation inskränkes, äge att fortfarande tillgodonjuta de friheter, räntor och andra dylika förmåner, som blifvit detsamma i laga ordning tillerkända.

Är rättighet till utskänkning af brännvin med gästgifveri för enad, lände i afseende å utöfning af sådan rättighet till efterrättelse, hvad i gällande förordning angående brännvins försäljning därom finnes stadgad.

I hvad mån gästgifvare må äga rätt till utskänkning af maltdrycker, stadgas i gällande förordning om försäljning af sådana drycker.

28 §.

Därest vid entreprenadauktion å skjutsningen vid gästgifveri å landet denna varder af annan än gästgifvaren öfvertagen, men gästgifverihållningen icke tillika på entreprenören öfverlåtes, vare gästgifvaren fortfarande bibehållen vid den rättighet till utskänkning af maltdrycker, som enligt gällande förordning om försäljning af sådana drycker honom tillkommer. Varder åter gästgifverihållningen i sammanhang med skjutsningen för den period, entreprenaden omfattar, på entreprenören öfverlåten och till den af honom erbjudna lägenhet förflyttad, må gästgifvaren under tiden icke utöfva ifrågavarande försäljningsrättighet, utan kommer densamma att i förening med gästgifverihållningen för nämnda tid på entreprenören öfvergå.

Herr von Möller: Jag vill blott konstatera, att i den nyss behandlade förordningen användes ordet »öb», hvilket af utskottet satts i stället för det i kungliga propositionen förekommande uttrycket »maltdrycker», men här i skjutsstadgan bibehåller man detta ord. Är det också en s. k. konsekvens i tillämpningen? Kan det vara lämpligt, att man för samma begrepp använder i en förordning ordet »öb», och i en annan, som af Riksdagen antages samma dag, ordet »maltdrycker»?

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 10, i anledning af väckta motioner dels i fråga om landtförsvars- och sjöförsvarsdepartementens förening till ett departement, dels ock om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inrättande af ett nytt departement för handel, industri och sjöfart;

n:o 11, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående rösträtt för kvinnor vid val till Andra Kammaren;

n:o 12, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 71 regeringsformen och § 65 riksdagsordningen; och

n:o 13, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll;

statsutskottets utlåtande n:o 139, i anledning af väckt motion om beviljande af medel till ersättning åt trupper, som inkallats för förstärkande af Stockholms garnison under en del af maj månad 1905;

lagutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 69, i anledning af väckt motion om ändring af 10 kap. 13 § strafflagen;

n:o 70, i anledning af väckta motioner dels med förslag till lag om registrerade föreningar för annan än ekonomisk verksamhet m. m., dels om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till lag i syfte att arbetsgifvare- och arbetareorganisationer må förklaras vara juridiska personer m. m.;

n:o 71, med anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 19 och 25 kap. strafflagen, dels ock två med föranledande af propositionen väckta motioner;

n:o 72, i anledning af väckt motion angående revision af konkurslagen m. m.; och

n:o 73, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut angående lagutskottets utlåtande n:o 64 öfver dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning, dels ock tvenne i anledning af samma proposition väckta motioner;

andra särskilda utskottets utlåtande, n:o 10, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition n:o 102 med förslag till förordning angående försäljning af tillagade, alkoholfria drycker samt svagdricka, dels ock inom Riksdagen i ämnet väckta motioner; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 13, i anledning af väckta motioner rörande invaliditets- och ålderdomspensionering.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 151, till Konungen, angående ändrad lydelse af 4 § 1 mom. och 15 § i kungl. förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker den 17 juni 1903.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 3,38 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 13 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 6 i denna månad.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 14, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inrättande af ett nytt statsdepartement för i främsta rummet arbetarlagstiftning;

n:o 15, i anledning af dels Kungl. Maj:t proposition med förslag till ändrad lydelse af § 60 regeringsformen, dels ock inom Riksdagen i ämnet väckt motion; samt

n:o 16, i anledning af väckta motioner i fråga om proportionellt valsätt vid val af Riksdagens utskott m. m.;

statsutskottets utlåtande n:o 140, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående inredande i fastigheten n:o 1 i kvarteret Lejonet i Stockholm af lokaler för utrikesdepartementet m. m. samt angående uppförande af ny byggnad för Kungl. Maj:ts kansli m. m.;

sammansatta stats- och bankoutskottets memorial n:o 16, angående ersättning åt Norrtälje mekaniska stenhuggeriaktiebolag för förlust på leveranser i och för riksbyggnaderna å Helgeandsholmen; äfvensom

bevillningsutskottets memorial:

n:o 35, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut rörande punkterna 1:o) och 2:o) af bevillningsutskottets betänkande n:o 24 i anledning af väckta motioner om exporttull å järnmalm;

n:o 36, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut rörande punkten 1:o) af bevillningsutskottets betänkande n:o 28 angående en inkomstskatt för år 1906; och

n:o 37, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut rörande punkten 1:o) af bevillningsutskottets memorial n:o 29 angående viss ändring af 10 § i gällande förordning angående bevilning af fast egendom samt af inkomst den 3 december 1897 m. m.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

n:o 36, angående inskränkning i förmånsrätt för ränta å in-tecknad fordran;

n:o 37, rörande ändrad lydelse af 15 § i lagen angående spar-banker den 29 juli 1892;

n:o 38, angående förordnande för en tryckfrihetskommitté;

n:o 39, angående lag om särskild sammansättning af vissa råd-stufvurätter vid behandling af handelsmål; samt

n:o 40, angående lag om köp och byte af lös egendom, lag om ändrad lydelse af 166 § sjölagen, lag om ändring i vissa delar af 9 kap. handelsbalken och lag om ändrad lydelse af 38 § utsökningslagen.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande nästlidne dag bordlagda ärenden, nämligen konstitutions-utskottets utlåtanden och memorial n:is 10—13, statsutskottets ut-låtande n:o 139, lagutskottets utlåtanden och memorial n:is 69—73, andra särskilda utskottets utlåtande, n:o 10, äfvensom Första Kam-marens tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 13.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 10 och 12 inne-varande maj bordlagda utlåtanden och memorial:

n:o 122, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående öfver-låtelse af Länna—Norrtälje järnväg,

n:o 123, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ökning af lånefonden för rederinäringsens understödjande,

n:o 124, i anledning af väckt motion om bildande af en fond för lån till kommuner i och för byggande af folkskolehus m. m.,

n:o 125, angående öfverlämnande af det gamla riksdagshuset och riksgäldskontorets hus till Kungl. Maj:ts förvaltning,

n:o 126, angående ökad biträde vid Riksdagens bibliotek,

n:o 127, angående pension till maskinisten vid Riksdagens hus K. G. O. Nilsson,

n:o 128, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upp-låtande till arméförvaltningen af förra posthuset vid Rödbotorget samt försäljning af fastigheten n:o 1 i kvarteret Memnon i Stockholm,

n:o 129, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående för-säljning till Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolag af visst område af kronohemmanet Mörby n:o 1 i Stockholms län,

n:o 130, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående för-säljning af lägenheter från kungsgården $4\frac{3}{8}$ mantal Kungsberg med underlydande i Södermanlands län, och

n:o 131, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående nytt öfningsfält för arméns i Stockholm eller dess närhet förlagda trupper samt försäljning af två områden af Norra Djurgården;

biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 10 och 12 innevarande månad bordlagda memorial n:o 132, med anledning af kamrarnes återremiss å en punkt i statsutskottets utlåtande n:o 10 angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel.

Kammaren, som tog punkten 43 af utskottets utlåtande n:o 10 i förnyadt öfvervägande, biföll hvad utskottet i samma punkt hemställt.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 10 och 12 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 133, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverksproposition under andra hufvudtiteln gjorda framställning om höjning af aflöningen till två amanuenser i nedre justitierevisionen,

n:o 134, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till affidne sjömannen N. J. Selanders sterbhusdelägare för förlust genom f. d. vicekonsuln O. N. Nicholsons förskingring af Selanders kvarlätenskap,

n:o 135, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffning af åtskilliga persedlar, tillhörande den personliga fältutrustningen,

n:o 136, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ny verkstadsbyggnad m. m. för fyrverkslaboratoriet vid Karlskrona varf, och

n:o 137, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående inlösen af åtskilliga officers- och underofficerskårer tillhöriga byggnader å mötesplatser m. m.,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Om inrättande å norrlandskusten af en replipunkt för flottan.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 10 och 12 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 138, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inrättandet å norrlandskusten af en replipunkt för flottan.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 146) hade herrar *K. Karlsson* i Mo och *H. G. P. Öhngren* föreslagit, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa undersökningar å norrlandskusten för att utreda lämpligaste platsen för en replipunkt för flottan, samt därpå till Riksdagen inkomma med de yttranden och förslag, hvartill denna undersökning och öfriga hithörande omständigheter kunde gifva anledning.

Utskottet hade hemställt, att ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Enhörning: Herr grefve och talman, mina herrar! Utskottet har enligt min uppfattning behandlat denna motion alltför knapphändigt, allt under intryck därpå att »Kungl. Maj:t egnar förevarande fråga all nödig uppmärksamhet äfven utan särskild fram-

ställning i ämnet från Riksdagen». Det vore i sanning väl, om så vore, men hittills ha de, som bygga och bo i Norrland, icke förmärkt någon som helst uppmärksamhet från Kungl. Maj:ts sida i den riktningen. Och dock är det icke mindre än c:a 180 år sedan dessa kuster härjades och brändes af en skoningslös fiende. Man kan således tycka, att Kungl. Maj:t borde haft tid nog på sig för att göra någonting för denna kusts försvar. Men då i stället ingenting alls åtgjorts i den riktningen, så anser jag, att motionärernas framställning borde i någon mån hafva beaktats.

Man skulle känna sig lugnare och tryggare däruppe i Norrland, om man i dessa farvatten någon gång finge se någon afdelning af vår flotta, men då så sällan eller aldrig sker, är det lätt att göra sig den föreställningen, att den icke så mycket är afsedd för denna kusts försvar. Mig synes, att våra sjöofficerare borde känna till äfven Norrlands kuster och skärgårdar, ty frånvaron af en grundlig kännedom om dessa kommer att göra navigeringen i dessa farvatten tämligen osäker, för att icke säga riskabel. Sjökortet, där sådana fullständigt finnas, sjömätningarne pågå nämligen ännu i vissa delar af Norrland, men det kan likväl icke förnekas, att säkerheten i navigeringen blir så mycket större, om vederbörande vore lokaliserade i de farvatten, som de skola begagna. Våra krigsfartyg äro ju efter våra förhållanden mycket dyrbara, och risken att förlora några af dem genom grundstötning så mycket större, om våra sjöofficerare skola manövrera dem i för dem mindre kända farvatten. Vådan däraf förstoras än mera därigenom att vi äga så få af dessa fartyg.

Tydligt och klart torde det framstå för enhvar, att försvaret af Norrland blir omöjligt, om icke vår flotta i någon mån behärskar Bottniska viken; den måste kunna göra fienden herraväldet därstädes åtminstone så stridigt, att den icke vågar föra arméer öfver hafvet, ty en sådan åtgärd kan för oss blifva ödesdiger nog. Vår armés uppmarsch omöjliggöres därigenom, och den afdelning af densamma, som möjligen befunne sig i Öfre Norrland, kan därigenom utsättas för att få fienden i ryggen.

Men huru skall vår flotta kunna förhindra en fiende från att öfverföra arméer, att brandskatta städer och härja kusterna? Ja, därpå är det svårt att svara och så mycket svårare, om Riksdagen fortfarande visar sig så sparsam som under de tvenne senaste åren, då det gällt anslag till flottan. Men möjlighet finnes det dock, om Kungl. Maj:ts äskanden för detta ändamål icke alltför mycket nedprutas, och om på den norrländska kusten anordnas en eller flera replipunkter, försvarade af torpedbatterier eller minlinjer, flankerade af batterier, bakom hvilka den del af vår flotta, som möjligen får denna kusts försvar åt sig anförtrodt, kan söka skydd, i händelse den skulle påträffa en öfverlägsen fiende. Dylika replipunkter böra vara försedda med undervattens-torpedbåtar, ty sådana eller blott vetskapen om att de verkligen finnas, skola nog i sin mån bidra till att hålla fienden på afstånd.

För några år sedan lät dåvarande sjöministern på initiativ af några för saken intresserade norrländingar göra undersökning på deras bekostnad till utrönande af hvad ett försvar för Sundsvall åt sjösidan

Om inrättande å norrlands-kusten af en replipunkt för flottan.

(Forts.)

Om in-
rättande å
norrlands-
kusten af en
replipunkt
för flottan.

(Forts.)

skulle kosta, och slutade resultatet på icke fullt en miljon kronor. För att realisera denna i deras tanke så viktiga idé, bildades »Förening, för Sundsvalls försvar åt sjösidan». Denna förening har intill förledet års slut lyckats att under vissa villkor få medel tecknade för detta ändamål till ett belopp af cirka 323,000 kronor. Sundsvalls stadsfullmäktige hafva i år också under vissa villkor för samma ändamål anslagit 100,000 kronor, men tyvärr är detta stadsfullmäktiges beslut öfverklagadt — man har åtminstone sagt mig att så skulle ske. Föreningens mål är att söka hopbringa en half miljon kronor och att ställa detta belopp till regeringens förfogande under villkor, att regeringen utför anläggningen och för framtiden bemannar densamma. Föreningen för Norrlands fasta försvar har äfven helt nyligen, såsom herrarne möjligen sett af tidningarna, anslagit för detta ändamål ett belopp af 40,000 kronor, men blott på det villkor, att från Sundsvall och dess omnejd hopbringas en summa af en half miljon kronor. Således skulle det nu återstå för förstnämnda förening att hopsamla 77,000 kronor. I sen häraf, mina herrar, hvilka uppoffringar som svenske män, kvinnor, samhällen, bolag, banker och föreningar vilja ikläda sig för att trygga sig och sina efterkommande för framtiden. På samma gång som Norrlands skogar och grufvor skattas, vill man ock afsätta en del däraf för att i sin mån bidra till att bibehålla Norrland odeladt åt Sverige. Någon anser måhända, att det icke är en fosterländsk, utan en egoistisk bevekelsegrund, som här gör sig gällande, men enligt min mening är ingen egoism nog stor, när det gäller fosterlandets försvar. Jag önskar blott, att lika egoistiska sträfvanden måtte göra sig gällande rundt kring hela Sveriges kuster, ty då skall förvisso en starkare försvarsanda och samhörighetskänsla göra sig gällande, och då skola vi lämna våra efterkommande ett arf, som bådär godt för framtiden.

Herr grefve och talman, jag har ej nu något särskildt yrkande att framställa.

Friherre Palmstierna: Då den siste talaren slutade med att icke göra något yrkande, behöfde jag egentligen icke uppträda, men jag anmälde mig och blef uppropad.

Jag vill då erkänna, att denna fråga är af allra största vikt, därför att Norrland med sina kuster, sågverk och städer, är en synnerligen sårbar punkt. Nu har af motionärerna föreslagits en replipunkt för flottan. Jag fattade, att den ärade talaren talade om flere dylika replipunkter. Frågan är ju, om en eller flere replipunkter skola inrättas, om de skola vara fullständiga stationer med stora befästningar på såväl lands- som sjösidan, eller om de endast skola vara tillflyktsorter — om man så får uttrycka sig — för torpedbåtar längre upp i älfvarna, där dessa kunna gå upp och där det finnes mekaniska verkstäder, där de kunna reparera, och som försvaras af nedanför liggande minlinjer. Sådana replipunkter kunna således inrättas på många olika sätt, och därvidlag torde äfven dyrbarheten af anläggningarna böra tagas i noggrant öfvervägande. Följaktligen är detta icke någon lätt fråga, i hvilken Riksdagen bör på enskilda motionärers framställning fatta något beslut att ingå till Kungl. Maj:t med en skrifvelse. Jag

är öfvertygad om att, såsom utskottet här sagt, Kungl. Maj:t ägnar denna fråga all nödig uppmärksamhet utan att Riksdagen behöfver göra någon särskild framställning, och jag är öfvertygad att Kungl. Maj:t redan tänkt på denna fråga ganska mycket, men alla frågor kunna ej lösas på en gång.

Herr grefve och talman, jag tager mig friheten att hemställa om bifall till utskottets förslag.

*Om in-
rättande å
norrlands-
kusten af en
replipunkt
för flottan.*
(Forts.)

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i nu föredragna utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af Första Kammarens ekonomi-deputerades den 10 och 12 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion angående ändring af vissa åt kammaren upplåtna lokaler i nya riksdagshuset, biföll kammaren hvad deputerade i detta utlåtande hemställt.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

Herr vice talmannen erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag tillåter mig hemställa, att konstitutionsutskottets memorial n:o 13 angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll måtte uppföras på föredragningslistan till nästkommande onsdags plenum samt att på föredragningslistan till nästa plenum uppföras främst de i dag första gången bordlagda ärenden och därefter af de andra gången bordlagda ärendena först lagutskottets utlåtande n:o 71, med anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 19 och 25 kap. strafflagen, dels ock två med föranledande af propositionen väckta motioner, därefter samma utskotts utlåtande n:o 69, i anledning af väckt motion om ändring af 10 kap. 13 § strafflagen, därefter samma utskotts utlåtande n:o 70, i anledning af väckta motioner dels med förslag till lag om registrerade föreningar för annan än ekonomisk verksamhet m. m., dels om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till lag i syfte att arbetsgifvare och arbetareorganisationer må förklaras vara juridiska personer m. m., därefter konstitutionsutskottets utlåtande n:o 10, i anledning af väckta motioner dels i fråga om landtförsvars- och sjöförsvarsdepartementens förening till ett departement, dels ock om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inrättande af ett nytt departement för handel, industri och sjöfart, därefter samma utskotts utlåtande n:o 11, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående rösträtt för kvinnor vid val

till Andra Kammaren, därefter samma utskotts utlåtande n:o 12, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 71 regeringsformen och § 65 riksdagsordningen, och därefter öfriga ärenden i den ordning, som de äro uppförda å föredragningslistan.

Denna hemställan bifölls.

Kammaren åtskildes kl. 12 på dagen.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
